

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

1622,

1. Fomannus, Orbulphus: De sequestratione.
2. Fomannus, Orbulphus: De jure accrescentis.
3. Frunghius, Ferrugus: Terrei vindicatione
4. Oldicap, Justus: De jure et privilegio non appell.

Canonici

5. Rentes, Johannes: De crimine (caesae) majestatis.
6. Schroeterus, Petrus Elias: De legitimations liberos -
rum naturalium, ejusq. speciebus et legitimatrum
successione.

1623.

1. Fomannus, Orbulphus: De pacto retrovendendi
2. Fomannus, Orbulphus: De jure sistendi rem et
arrestis
3. Nimmerus, Valentinus: De necessaria defensione.
4. Theodorius, Petrus: De regatibus.

1624.

1. Fomannus, Dominicus: De saluberrimo l. 2 C. de accusand-
vult. hoc maxime seculo controverso, remedio
2. Fomannus, Ursulphus: De jure emphiteutico.
3. Fomannus, Ursulphus: De iudicio civili, ejusdemque
motu procedendi ordinatio.
4. Fomannus, Ursulphus: De delictis privatis.
5. Himmelinus, Georgius: De obligationibus in genere
6. Nurethanus, Hieronymus: De furto.
7. Luerius, Johannes: De maiestate in genere et in specie
de maiestate reali.

1625.

1. Fomannus, Ursulphus: Disputatio inno. ad § 1. leg. C.
de quaestioibus.
2. Frantzlinus, Georgius: De solutionibus in specie.

1625

3. Theoricus. Petrus: De renunciationibus ..

1.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

1.

1.

2.

DEO OMNIA GUBERNANTE.

1624, 3 13
Autoritate & permiffu

Magnifici, Nobiliffimi, & Ampliffimi
Collegii juridici in florentiffimâ J. enfi
Academiâ.

DISPUTATIONEM

De

JUDICIO CIVI-
LI, EJUSDEMQUE
MODO PROCEDEN-
di ordinario.

SUB PRÆSIDIO.

Magnifici, Ampliffimi & Confultiffimi Viri.

Dn. ORTOLPHI FO-
LII J. CI, in Illuflriffima Salana An-
tecefforis, Decretalium Profefloris Dicafferii pro-
vincialis & Scabinatus Adtefforis atq; Ordinarii dignif-
fimi, Dn. Promotoris ac Præf. ptoris fui perpetuo
honoris cultu venerandi obfervandi.

Pro fummis in utroq; jure honoribus confequendis

Die 17. Julii

Publicè examinandam proponit tempore &
loco confuetudine J. G. 8

JOHANNES Kupfferfchmidt Gelabusanus Francus.

J E N Æ

Typis JOHANNIS BEITHMANNI.
ANNO M. DC. XXIV.

25

25

*AMPLISSIMIS, GRAVISSIMIS, ERU-
ditiōe, Prudentia, longoque rerum usu et ex-
perientiā conspicuis Viris.*

Dnn. Consulibus, Prætori,
reliquisq; Imperialis Gelnhusæ scabinis
& senatoribus, patribus patriæ dignissimis,
meritissimis, Dnn. promotoribus, fautoribus
suis officiosè colendis.

**Dno. Balthafaro Kupfferschmide sca-
bino, & pro tempore seniori in patriâ consuli**
meritissimo, parenti suo filiali observantiâ
& amore prosequendo.

*Illis in officiosam sui commendatio-
nem: Parenti in gratam sumptuum Aca-
demicorum paternè hætenus in se collocato-
rum recordationem:*

Hoc periculum inaugurale offi-
ciosè, filiali observantiâ meritoq; dedi-
cat & inscribit

Respond.

In

In nomine Sacrosanctæ & Individuæ Trinitatis.

Uoniam omnium qui Jurisprudentiæ operam dant, finis esse debet non sola cognitio Juris, sed maxime quæ Theoriam perficit, praxis *Obrecht, disp. 11. de judic. thes. 7.* Juris etiam cognitio in usum deduci non

potest, si modus ipse deducendi, qui in praxi consistit, ignoretur, cū verò praxis potissimum in judiciorum vigore vertatur, *Obrecht. d. loc.* idè rectè ad propositum tendentes, de judicio civili ejusdemque modo procedendi ordinario quædam delibabimus.

THES. I.

Judicium (A) est legitima (B) rei (C) controversæ (D) apud judicem (E) disceptatio. (F)

(A) Nuncupatum quasi jurisdictio. *c. forus extr. de V. S. 2* jus & dicere descendens, *l. 11. ff. de just. & jur. Obrecht. disp. 11. th. 16.* quo jus sive naturale, sive civile quod cuique competit, redditur, *d. l. 11. ff. de just. & jur. c. forus in verbo judex extr. de V. S.* Et quamvis judicii variæ sint significationes, quæ passim ex legibus deduci possunt, puta, quando judicium de testamentaria dispositione dicitur *l. 5. ff. test. quem. aper.* vel quando impuberes vel furiosi nullum animi judicium habere dicuntur, *S. 1. inst. quib. non est perm. sac. test. l. 48 ff. de R. I.* Cujusmodi multa recensentur à *Rittersb. in expos. Nov. part. 9. c. 3. n. 1.* & ab *Azone in summa C. de judic. n. 2.* quid tamen in præsentibus significet, ex definitione perspicuum evadit (B) quibus verbis significamus tam ex parte actoris quam rei totam

causam five rem controversam ita esse agendo excipiendo &c. tractandam pro ut legibus conformè est, id enim demum legitime fieri dicitur, quod secundum formam & modum LL. convenientem fit, arg. l. 6. ff. de pact. l. 13. C. de sent. & interl. nec, si contra LL. aliquid statuerè velit iudex, qui tamen veritatem & legum sequi vestigia debet, l. 13. C. de sent. & interloc. nec, si quis per vim sibi ipsi jus dicere vult, legitimum juris tramitem sequitur, l. 13. ff. quod met. caus. l. 7. Cund. vi. l. pen. & ult. ff. Ad leg. Jul. de vi priv. (C) quæ vox cum latissime pateat, l. 6. ff. de V. S. absque dubio omnis generis iudicis eam competere non dubitamus, etiam criminalibus, pr. Inst. de obl. qua ex del. nasc. (D) quod vel ad distinctionem aliorum actuum, qui extra omnem controversiam existentes, coram iudice expediuntur, ut sunt actus voluntariæ jurisdictionis, quales sunt manumissiones, adoptiones, l. 2. ff. de O. proc. §. 6. & 7. ibi competentes iudices, Inst. quib. mod. jus pot. solv. §. 2. Inst. de libertin. (E) non enim omnes res controversæ coram solo iudice componuntur, sed quædam etiam amicabili compositione & partium conventionione finiuntur l. 1. ff. & C. de trans. l. 229. ff. de V. S. (F) propter hanc enim, ut iudex causam à litigatoribus sufficienter tractatam, disputatam apud se disceptet, tota lis cæpta fuit, disceptationis enim vocabulum omnibus iudicii personis principalibus tam litigatoribus, ut rem dubiam & litigiosam examinent, de quæ eâ invicem disputent & disceptent l. 34. ibi: hac disceptatio ff. de neg. gest. quàm iudici commune est, ut scilicet disceptatione suâ totam causam controversam finiat, c. forus. de V. S. Inde quæ arbiter etiam disceptor dicitur, l. 3. §. 1. ff. de rec. arb. nec absurdum quis putet dici, iudicem causam apud se disceptare, similem enim habemus locutionem Ulpiani in l. un. §. 2. ff. de O. conf. & l. 20. §. 4. ff. de manum. vind.

THES. II.

Dividitur autem iudicium in primum, sive prima instantiæ, vel in secundum (A) primum

num est, quo res controversa in prima instantia apud judicem tractatur & disceptatur: Estque vel militare vel paganicum, Militare est quo à judice militari, causa disceptatur. (B) Atque hoc est vel civile vel criminale, illud, quo de negociis militum privatis disceptatur, (C) hoc, quod in delictis militaribus locum habet. (D)

(A) Quod ita demum locum habet, si sententia in primo judicio lata per appellationem suspensa sit, vel alio modo prior sententia injusta vel nulla arguatur, cujusmodi multa genera recensentur à Bendoro *de revis. in prem. n. 2. 3. & 4. Ritt. in exp. Nov. part. 10 c. 8.* tunc enim ad aliud judicium pervenitur. *l. 1. §. 3. l. 21. ff. de Appell. primum etiam judicium & Appellatio invicem sibi opponuntur l. 5. C. de dilat. Verum misso secundo, de primo videre nobis curæ erit. (B) tot. tit. C. de offic. milit. jud. & tit. ut omnes judices tam civ. quam mil. nam & militaribus magistratibus judicandi facultas concessa est, ut & audiant controversias easque dirimant & pro sui & legis scientia altercationibus finem imponant l. 17. C. de judic. (C) l. 1. C. d. O. milit. jud. sicut enim privati, ita etiam milites inter se contrahunt, testaments faciunt, seseq; invicem obligant, ex quibus deinde actiones nascuntur quæ coram militaribus judicibus competenter tractandæ sunt, de quibus Obr. *disp. ult. à thes. 1143. & seqq. usq; ad thes. 1152. (D) ut à ducibus suis puniantur milites, l. 3. ff. de re milit. de quibus Obr. *disp. ult. thes. 1153. & seqq. usq; ad finem Ampliss. Dn. Arum. Vol. 1. juris pub. disc. 23. th. 7. & de Off. milit. judicium vid. etiam Obr. d. *disp. fin. th. 348. R. A. de ann. 1570. sub 1. Keuter Bestallung S. wie das Keuterrecht soll gehalten werden.****

THES. III.

Sequitur Paganicum: (A) quod est vel Ecclesiasticum vel seculare: (B) Ecclesiasticum, est legitima causa disceptatio, coram ecclesiastico iudice facta (C) Seulare est quod coram iudice seculari peragitur (D) Est q³ Criminale, quod non attento privato interesse, tendit ad vindictam publicam, (E) vel civile. (F)

(A) Ita dictum quod inter paganos, hoc est non militantes locum habeat, militari enim opponitur in iure paganicum, *pr. Inst. de milit. test. l. 14. ff. de milit. test.* sic privati & privatæ conditionis homines militantibus opponuntur in *l. 1. § 2. C. de O. milit. jud. & nov. 37.* (B) cum enim & per sonæ Ecclesiasticæ militiam non sequantur, ideo haud iniuria paganis adnumerantur, arg. eorum quæ supra dicta sunt. (C) *c. 4. c. 10. extr. de iudic. Rittersh. in expos. nov. part. 9. c. 3. n. 7. Pac. Isagog. in decretal. de iudic. n. 2. Obr. disp. 11. thes. 85.* (D) Atque in omnibus controversiis atque delictis quorum in toto iure nostro mentio fit, vertitur, (E) *Obr. disp. de iud. 11. thes. 132. Sich. ad rubr. C. de iudic. n. 12.* De uno etiam eodemque delicto & criminaliter & civiliter agi potest. *l. fin. ff. de furt.* sic per vim de possessione dejectus, postquam de eâ recuperanda interdicto unde vi usus fuerit, non prohibetur lege Juliâ de vi publicam instituire accusationem, idemque de falsi crimine dicendum *l. un. C. quan. Civ. actio crim. præjud. (F) de quo instr. th. seq.*

THES. IV.

Criminale iterum est publicum vel privatum: Publicum (A) est, quo certâ lege

con-

constitutâ (B) publicum crimen factum
pœnis legitimis vindicatur: Estq̄ capita-
le, (C) quod morte (D) vindicatur, vel non
capitale, quod morte (E) non vindicatur:
privatum est, quo delictum privatum,
nec lege aliquâ publicum factum, crimina-
liter, (F) tamen vindicatur: Civile autem
est quo de causâ aliquâ vel tuenda rei fa-
miliaris (G) vel vindicta privata (H) gra-
tiâ agitur. (I)

(A) Dicitur ex eo, quod cuius ex populo persecutio eius
criminis plerumque comperat, §. 1. *Inst. de publ. judic.* nam sic
uti ipsum crimen dicitur publicum ita etiam iudicium, quo
illud crimen vindicatur. (B) hoc enim distinguuntur priva-
ta delicta à publicis, neque enim omnia iudicia, in quibus
crimen vertitur, publica sunt, sed ea tantum quæ ex LL. ju-
diciorum publicorum veniunt. l. 1. ff. *de publ. judic.* l. 3. §. 2. ff. *de
privat. atque ita dicitur de Cornelio Sylla quod quæstiones
publicas veluti, de falso, de parricidio & de sicariis con-
stituerit.* l. 2. §. 32. *vers. deinde ff. de Orig. jur.* atque etiamnum di-
cimus legem Corneliam de Sicariis & de falsis *per rubricas ff.
& C. eod.* (C) dicitur à capite, quod scilicet ex eo iudicio se-
cutâ pœnâ caput condemnati de civitate eximatur l. 2. ff. *de
publ. jud.* l. 103. *de V. S. Wesemb. in parat. ff. de judic. lit. C. & seq.* (U)
tam naturali l. 2. *ibi; pœna mors ff. & §. 2. ibi ultimo supplivio Inst.
de publ. judic.* Ultimum enim supplicium hic intelligitur ani-
mæ, non civitatis amissio §. 3. & pœna gladii §. 4. & capitis
pœna, quæ ferro imponitur. §. 5. *Inst. de public. jud.* quam civili
d. l. 2. *ibi; per has enim pœnas eximitur caput de civitate ff. de judic. §. 2.
Inst. eod.* aquæ enim & ignis interdictio proxima morti natu-
rali pœna est, l. 28. *pr. ff. de pœn. & deportatus mortuorum loco*

ha-

habendus. l. 1. § 8. ff. de bon. poss. cont. tab. eodemque modo ser-
vipenæ (quales sunt in metallum damnati § 3. Inst. quib. mod.
jus pot. solv. l. 1. §. fin. ff. de bon. poss. cont. tab.) quo ad jus civile per-
inde quasi mortui habentur. §. 1. Inst. quib. mod. jus pot. solv. l. 3. 2.
ff. de R. I. l. 6. ff. de Interd. & releg. Wesemb. in par. at. ff. de publ. jud.
lit. c. Ampliss. Dn. Theodoricus in coll. crim. disp. 1. th. 16. (E) neque
enim naturali nec civili coereetur, sed abique omni capitis
periculo, relegatione, infamiâ, pecuniariâ aut corporis coer-
citione aliqua puniuntur rei. d. l. 2. ff. de publ. jud. & 2. Inst. cod.
Magnif. Dn. Theodor. in coll. crim. thes. 16. disp. 1. (F) atque furtum
quod est delictum privatum l. fin. ff. de furt. & 10. tit. 1. in pr.
delict. etiam criminaliter vindicatur ex l. ult. ff. de furt. l. un. C.
quom. & quan. civil. act. crim. (G) idque accidit in omnibus ju-
diciis, ut vel res nobis debitas, vel nostras, ab alio detentas
persequamur. pr. & §. 1. Inst. de Act. tunc enim rem nostram fa-
miliarem tuemur, atque hæc actiones appellantur rei perse-
cutoriæ, ob id enim comparatæ sunt §. 17. Inst. de Act. (H) ob
vindictam quoque privatum, pœnam persequimur vel solam,
ut accidit in furti actione, rem enim vindicatione vel con-
ditione persequimur § 18. Inst. de Action. §. 26. Inst. de Rer. Div.
l. 7. §. 1. & 2. ff. de cond. furt. Ampl. Dn. Theod. disp. crim. 2. thes. 7. per
101. Vel persequimur rem & pœnam conjunctim, atque hæc
actiones mixtæ dicuntur, quia per eas tam rei familiaris tui-
tio quam vindicta queritur, sic in judicio vi bonorum ra-
porum, res & pœna quadrupli persecutioni insunt, ita ut
pœna tantum tripli sit, §. 19. Inst. de Act. DE FEUDALI JUDICIO
cui adnumerandum sit queritur & sanè quædam judicia feu-
dalia rem privatam tueri, puta, quando inter dominum &
Vasallum de feudi investiturâ controversia sit. 1. feud. 4. 10. 23.
26. vel inter Vasallos 1. feud. 18. quædam vero ad vindi-
ctam tendere certum est ob feloniam tam à domino adver-
sus Vasallum, 2. feud. tit. 47. & tit. 26. tunc enim dominus pro-
prietate feudi privatur, d. §. domino. & tit. 47. Borch. in comment.
ad cons. feud. cap. 8. l. n. 133. & seqq. quàm à Vasallo adversus do-
minum commissam 1. feud. 17. 2. feud. 5. 6. 7. 2. feud. 24. quamvis
enim judicia feudalia in quibusdam à jure communi exor-
bitent, in reliquis tamen cum judiciis & stylo juris commu-
nis

nis conveniunt, ita, ut cessante consuetudine, absque calumnia uti scripto jure liceat, 2. feud. 1. (I) Ac de hoc judicio principaliter, paucis tamen, videre nobis curæ erit, omisis reliquis judiciorum generibus, de quibus supra locuti sumus.

THESES. V.

Causa Efficiens alia remota, alia propinqua: Remota, est vel jus gentium (A) vel civile (B) propinqua, sunt ea persona, quæ rei controversæ tractanda causâ necessariò in judicium veniunt, quales sunt judex & litigantes: Est autem judex (C) prima & principalior judicii persona secundum jura causas litigantium disceptans & dijudicans. (D)

(A) Cum dominia & obligationes ex quibus actiones oriuntur & judicia, ferè omnes eodem jure introductæ sint, l. 5. ff. de just. & jure. §. 2. Inst. de I. N. G. & Civ. §. 11. Inst. de rer. divis. (B) Sunt enim etiam quædam obligationes jure civili introductæ l. 5. ff. de just. & jur. ex quibus deinde actiones & judicia veniunt (C) quasi jus dicens dictus, c. forus extr. de verb. sign. Jus dicere verò est jure disceptare, sive justè judicare. d. c. forus. Obr. disp. 11. thes. 33. (D) ita definitur ab officio, quod ei incumbit. l. nemo C. de sent. & interl. §. 1. Inst. de Off. jud. Et habent judicium quidam jurisdictionem, vel notionem tantum l. 81. ff. de judic. l. 5. & 15. pr. ff. de re jud. l. ult. C. ubi & apud quem cogn. l. 99. pr. de V. S. jurisdictionem autem habet quis vel propriam vel mandatam. tot. tit. ff. de eo cui mandat. est jurudic. Propriam habent Prætor, Præses,

l. 5. 10. ff. de Id. l. un. ad l. Jul. de amb. l. 1. §. 1. ff. de judic. l. ult. ff. quis à quo appell. l. 1. pr. ff. de Off. ejus cui mand. l. 13. ff. de jurisd. Mandatam jurisdictionem habet legatus proconsulis l. 1. §. 1. de Off. ejus cui mand. l. 12 ff. de judic. l. 4. §. 6. ff. de O. proc. & leg. Atque hi qui jurisdictionem sive propriam, sive delegatam habent, etiam alios judices dare possunt l. 12. ff. de judic. l. 1. ff. de Id. notionem seu cognitionem tantum habet judex datus, l. 5. l. 15. ff. de re judic. qui etiam delegatus l. 5. C. de judic. & specialis l. ult. ff. de O. prat. & pedaneus appellatur tot. tit. C. de pedan. judic. l. fin. C. ubi & ap. quem cogn. Dicitur etiam judex alius Ordinarius alius delegatus, per rubr. & nigr. extr. de off. & potest. jud. deleg. & de Off. jud. ordin. Ordinarius est magistratus, qui suo & proprio jure habet jurisdictionem. l. 4. C. de Off. pref. pret. Or. l. fin. Cod. de O. pref. August. Ampliff. Dn. Fomannus in pral. ad cap. 7. quest. 1. extr. de Delegetus est qui non suo, jure jurisdictionem vel judicandi potestatem habens, ex alterius commissione dependet, c. 27. extr. de O. & pot. jud. del. Generaliter verò qui neque jurisdictioni præest, neque à principe potestate aliqua præditus est, neque ab eo, qui jus dandorum judicium habet, datus est, nec ex compromisso sumptus, vel ex aliqua lege confirmatus est, judex esse non potuit, l. 81. ff. de judic.

THESES. VI.

Litigantes sunt actor & reus, Actor (A) est, qui in judicio à parte adversà sibi quid fieri petit, darive (B) Reus (C) cum quo in judicio de re aliqua controvertitur.

(A) Is enim qui ad judicium provocat, sive qui prior actionem instituit, ita appellatur l. 13 l. 29. ff. de judic. atque ita videtur etiam esse principaliter actor, is, qui in communi di-

vi-

vidundo iudicio, familiarē creſcendā & finium regundorum
prius ad iudicium provocavit. d. l. 13. ff. de iudic. Ampliff. Du.
p. ras. in pral. ad cap. 3. extr. de probat. q. 1. (B) neque enim res
aliter expediri poteſt, quam ut alter petitoris onera ſuſti-
near, alter poſſeſſoris commo- do fruatur, l. 62. ff. de iudic.
§. 4. Inſt. de interd. Onus autem actoris ſuſtinere poſ-
ſunt omnes, qui non prohibentur, arg. l. 8. ff. de accus. Pro-
hibentur autem Illuſtres pro ſe litigare l. 25. & Auth. hoc ius
Cod. de proc. Ob poteſtatem: magiſtratus annui l. 48. ff. de
iudic. An idem de perpetuis magiſtratibus dicendum?
Eos ad agendum admittendos ſuadet l. 30. ff. de injur. iunct.
l. 34. ff. de reb. cred. & d. l. 48. ff. de iudic. Impuberes quoque
& minores ſine tutorum & curatorum authoritate ab agen-
do arcentur tot. tit. C. qui legit. perſ. ſtand. in iud. Imò quam-
vis curatorem non habeat minor, adhuc tamen ei cura-
tor in litem quantumvis invito dari poteſt, §. 2. Inſt. de Cu-
rat l. 3. §. 2. ff. de tutel. Quod ſi minor ſine curatore conſti-
tutus, juret de ſtando iudicato, nec contraveniendo geſtis
& gerendis in ipſo iudicio, ane iuramentum firmet ita
rem iudicatam, ut non contravenire poſſit? Quod affir-
mandum videtur per Autent. Sacramenta C. ſi adverſ. vend. c. 2.
de part. in 6. quia ſive actor ſive reus ſit, vincat aut ſuccum-
bat in iudicio, neutri injuria fit c. 28. de jurej. ſi enim vincat
minor, ſententia juris ratione ſubſiſtit, etiamſi hoc iura-
mentum non præſtiterit l. 14. C. de procurat. Si victus fuerit,
iuramentum eum ſtringit ad faciendum iudicatum per d.
Auth. Sacramenta & ibi Sich n. 34. in fin. & Azon n. 2. C. ſi adverſ.
vend. Jaffred. Laufr. Balb. decif. 68. neque enim volenti fit inju-
ria. ſed & furioſi, mente capti, §. furioſus Inſt. de Inut. ſip l. 5. ff.
de R. I. & prodigus l. 1. C. de Curat. furioſ. l. 10. ff. eod. prohiben-
tur, prodigi enim furioſis comparantur, & quoad bona eo-
rum pertinet, furioſum faciunt exitum l. 12. ff. de tut. & curat.
prohibetur & ſervus l. 6. cum ſeq. C. de iudic. l. 13. ff. ſi quis caut.
iudic. ſiſt. cauſ. l. vix. ff. de iudic. ad eò ut quamvis liber habitus
egerit, poſtea q; appareat ſervus abſolvi reus deberet, l. 44. §.
1. ff. de iudic. Ex quibusdam tamen cauſis adverſus dominos
conſiſtere eis permiſſum eſt, l. vix. 53. ff. de iudic. nec filius fa-

miliās aduersus patrem, in cuius potestate est, consistere potest, *l. lis nulla ff. de iudic.* præterquam in peculio castrensi, *d. l. lis nulla 4. l. miles de cast. pecul. ita*, ut si quis Adrogaverit eum, cum quo litem antea contestatus erat, iudicium solvatur. *l. ii. ff. de iudic.* Aduersus alios autem agere potest utili iudicio, si vel studiorum vel legationis causa ab sit, & furtum vel injuriam sit passus. *l. si longius ff. de iudic.* supra dicta de peculio castrensi, etiam ad quasi castrense referimus per *l. 4. & 14. C. de Advocat. 1.* Mulieres etiam in civilibus suo nomine postulare non prohibentur, *l. i. §. 5. ff. de postul. l. 41. ff. de procurat. §. fin. Inst. de Except.* sicut nec prohibentur milites *§. fin. Inst. de Except. l. 8. §. 3. ff. de procurat.* tamque mulieres quam milites in criminalibus suam injuriam persequi non prohibentur, *l. 8. l. 4. §. 5. & 12. C. de his qui accus.* Inuitus autem nemo agere cogitur, *l. unic. C. ut nem. Inuit. ag.* nisi in causa Legis diffamari. *§. C. de ingen. manum.* Cujus legis virtus etiam ad alias diffamationes extenditur à Dd. adeo, ut quando quis alium diffamat de aliquo delicto, aut prætexendo se habere jus in fundo & bonis alterius, diffamatus perere possit à iudice, ut statuat terminum diffamanti, intra quem agat vel accuset, quo casu intra terminum à iudice illi constitutum agere vel accusare cogitur, nisi in totum. juri suo renunciasse videri velit *l. diffamari. §. C. de Ingen. manum. miss. Myns. Cent. 3. Obs. 78.* atque ita receptum etiam in Imperiali *part. 2. Ordin. tit. 25. Gail. 1. Obser. 9. 10. & seqq.* Sed nec ii, qui tantummodo proponunt actiones, nolunt autem usque ad finem exercere iudicium, se hoc prætextu defendere possunt quod inuiti agere compelli non possint. *Nov. 113. cap. 3. in princ.* Sunt etiam alii casus in quibus, à regula receditur & actores inuiti agere compelluntur vel accusare, de quibus Azo *in summ. Cod. ad tit. ut nemo inuitus agere num 1.* In Camerâ quoque Imperiali Actores esse extra dubium est, & vocantur passim *Stäger p. 3. Ordinat. tit. 12. & seqq.* de eo verò dubitatur an suo nomine sine procuratore agere quis possit ibidem *2. Myns. ad tit. Inst. de his per quos ag. poss.* negat, ait enim *in pr. tit. n. 4. in*

in supremo Germanici Imperii tribunali (quod Imperialis Camera iudicium vocant,) nullæ hodiè penitus causæ agi possunt sine ministerio forensium procuratorum, quorum semper viginti quatuor existunt: id quod de Imperiis litterarum facillè concedendum, de iis verò qui pro more & stylo res suas ipsi tractare possint absque procuratore, curidem dicendum sit, nihil suadet, siquidem nullo iure Camerali prohibetur aliquis propriam causam agere: Imò si alii extranei procuratores extra numerum juratorum constituti ad agendas principalium causas dari possunt, *part. 1. Ordin. tit. 25. p. 3. O. t. 12. §.* Unde est iudicium curid habilis persona in propriâ causâ facere prohibeatur? ita tamen ut quemadmodum extraneus procurator, ita talis principalis etiam de calumniâ & malitiâ vitandâ jurare debeat *part. 1. O. tit. 25.* Atque ita procuratores & Advocatos in propriâ causâ egisse apparet ex præjudiciis à Gailio. *Obser. 151. num. 16. & Mynsingero cent. 1. Obser. 2. allegatis.* Exempla quidem peregrinorum vel ob id rara sunt, quod ad totam causam in Camerâ citantur. *Myns. cent. 4. obser. 33. Gail. 1. Obs. 51. num. 10. Obs. 109. num. 3.* Atque ita citatio emanavit contra Episcopum, Decanum & capitulum Leodienses & consortes anno 56. & citatio his verbis facta: *nostra Imperiali auctoritate citamus & vocamus vos ut ad præmissam constitutam juridicam diem, quam vobis ad hoc similiter peremptoriè assignamus vel si dies ipsa juridica non fuerit, extunc proximâ causarum audientiâ per vos vel vestros procuratores & Syndicos in Auditorio nostro compareatis ad docendum, allegandum huiusmodi causas rationabiles & desuper ambas istas causas tam ratione asserta commissa pena, quam ratione restitutionis, nec non ad omnes & singulos actus & terminos iudiciales in his servare solitos & consuetos usque ad sententias diffinitivas inclusivè processuri & procedi visuri & audituri. &c. Ruland. in thesaur. jur. execut. class. 10. relac. & vtor. Cameral. &c. quia itaque nemo peregrinorum iudicio superesse tamdiu potest, donec finiatur,*

Idem è re sua quilibet esse putabat, procuratorem jura-
tum ibidem loci domicilium habentem, pleno man-
dato legitimare; rarum etiam propterea, quod contro-
versiarum maxima pars vertitur inter Principes & Illustres
qui etiam ante ordinationem de jure communi nisi per
procuratores litigare poterant *leg. 25. C. de procurat.* idque
quia mutatum non est, etiamnum obtinere potest *part. 3.
O. r. 54. in princip.* ideoque reliquos non illustres in Ca-
merâ suas causas agere posse verum videtur, nam & arti-
culos suos ipsi producere possunt *p. 1. O. tit. 70. ibi: so der
Kläger selbst seine articulos Mittel des Eyds vbergibt:*
eodemque modo reus jurat, se responsurum productis ar-
ticulis *d. p. 1. O. tit. 71. 72. (C) à re petita dictus c. forus de
V. S.* Atque hic nolens & invitus necesse habet respon-
dere, nec ut actor liberam, ita reus eandem potestatem
habet respondendi quando velit *l. 83. §. 1. ff. de V. O. l. 5. ff. de
dol. mal. & met. except.* id tamen favoris reus habet, ut
actor regulariter sequi debeat forum rei *l. 2. l. 5. C. de Id. omn.
judic. l. fin. C. ubi in rem c. cum sit generale. 8. extr. de for. comp.*
Non possunt autem conveniri infans, pupillus, furiosus,
mente captus, (propter defectum intellectus *l. 1. & 2. ff. de
admin. tut. l. 54. ff. de re judic.*) nec minor absque tutoribus
& curatoribus reus deferri potest *l. 2. C. qui legit. pers. stand.
in judic.* Ob dignitatem quoque magistratus, quando
in officio sunt neque ipsi, neque pupilli eorum conveni-
ri queunt, quod tamen de majoribus & temporariis
intelligendum est. *l. 32. ff. de Injur. l. 2. ff. de in jus voc.* Illu-
stres vero semper tam agendo quam excipiendo procur-
atoris personam in negotii sui jura substituere debent.
l. 25. C. de procurat. nec legati, conventi respondere cogi
possunt, sed jus revocandi domum habeant *l. 2. l. 5. l. 8. l. 24. ff.
de judic.* At nec solis legatis, sed etiam aliis negotiorum
executoribus hoc jus revocandi domum comperit, velu-
t iis qui testimonii causâ evocati sunt, vel quid judican-
di causâ vel in provinciam destinati, vel tutelæ unius red-
den.

dendæ causa evocati, propter aliam respondere non com-
pelluntur *d. l. 2. §. 3. ff. de judic.* id tamen differentiæ est
inter legatos, & alios extra domicilium constitutos, ut le-
gati omnino non teneantur respondere, sive ibi contraxe-
rint ante legationem sive non, reliqui verò ob alias cau-
sas evocati ibi teneantur respondere de eo, quod ante-
hæc contraxerunt in eodem loco. *d. l. 2. §. 4. ff. de judic.* in eo
verò conveniunt, ut, quod in legatione contraxerunt,
vel reliqui ob alias causas ibi morantes sese obligarunt,
ob id etiam se defendere debeant, aded ut etiam propter
delictum ab ipsis commissum, iudicium pati cogantur
l. 24. ff. de judic. l. 25. ff. eod. nemo tamen iudicium acci-
pere debet ex eo, quod legationis causâ constituit. *l. 8. ff. de
judic.* causa enim & origo pecuniæ constitutæ prævalet ipsi
obligationi, ex iudicio orta *l. 33. ff. de donat.* nec de eo
quod adit hereditatem respondere, satisdare tamen de-
bet legatariis, vel pati missionem fieri in possessione rem-
rerum hereditariarum *l. 26. ff. de judic.* quando tamen pe-
riculum in mora est, ita, ut dies actionis exitura sit, cau-
sa cognitâ, iudicium Prætor in eum dare debet, ut lis con-
resteret, ac per hoc actio perpetuetur *l. 28. §. 4. ff. de judic.
l. omnes 139. ff. de R. T.* in quo titulo adhuc plura de iure re-
vocandi domum videri possunt. Filii familiæ tam ex con-
tractibus quàm delictis conveniri possunt *l. 57. ff. de jud. &
obligantur sicut patresfam. d. l. 57. l. 5. §. 5. ff. de Obligat. &
Actionib. l. 33. ff. de Noxal. action.* An servus reus fieri pos-
sit & ex suo contractu vel delicto conveniri, quæritur?
quod videbatur ex naturali ratione, quâ omnibus defensio
communis est: Quia tamen dominus tam ex delicto, quam
ex contractu pro eo convenitur, ut si ex contractu obliga-
tus videatur servus, vel quod iussu in solidum dominus *l. 1. in
pr. l. 2. vel quatenus iussit l. 3. ff. quod iuss.* quia is, qui ita contra-
hit. fidem domini sequi videtur, teneatur *§. 1. Inst. quod cum eo
quæritur al. vel exercitoria l. 1. §. 19. l. 4. §. 2. & 4. ff. de exerc. parvi n.
refert. qui exercet, masculus, an fœmina, paterfam. an filius-
fam. an etiam servus sit Wes. nb. in parat. de Exercit. act. n. 4. vel
Institoria l. 1. l. 5. §. 3. ff. de Instir. action. §. 2. Inst. quod cum eo, vers.
Inst.*

Institoria l. 19. §. 3 ff de judic. vel tributoria l. 1. ff. de tribut. act. §. 3. Inst. quod cum eo qui. vel de in rem verso actione l. 1. ff. de in rem vers. quid autem in rem versum videatur in l. 3. §. 1. ff. de in rem vers. §. 4. Inst. quod cum eo. de re est. Vel de peculio actione dominus servi nomine in judicio pulsetur l. 6. ff. de Exerc. action. l. 1. 2. §. ff. de pecul. §. 4. Inst. quod cum eo §. 10. Instit. de Action. Si verò ex delicto, dominus ejus nomine, noxali actione teneatur, quæ adversus dominum non ex contractu, sed ex noxa sive maleficio servi datur l. 1. ff. de nox. act. quo casu in plus non tenetur dominus, quam ut aut litis estimationem sufferat, aut servum noxæ dedat. l. 1. 2. ff. §. 1. Inst. de Nox. action. Ideo sequitur semper dominum, nunquam verò servum reum esse quandiu dominus eum defendere velit, si tamen eum dereliquerit, tunc sibi ipsi auxilium ferre non prohibetur l. 15. ff. de Appell.

THESES. VII.

Accedunt (A) autem iis, qui necessariò in judicium veniunt, sive qui primariò judicium constituunt. Judici quidem Adessores (B) qui sunt jurisprudentes (C) ideò assumpti, ut consiliis suis iudices adjuvent (D) Actuarii, qui sunt scribæ publici (E) ad judicis (F) & partium (G) informationem acta judicii conscribentes & recitantes (H) Executores, (I) qui ad faciendam processuum & judiciorum (K) executionem operam suam ad jussum judicis accommodant.

(A) Atq;

(A.) Atq; hinc etiam accessoriæ dicuntur eæ perso-
 næ, quòd principalibus ad meliorem litium expeditionem as-
 sistunt & opera suâ juvant, *Trenl. vol. 1. disp. 12. §. 3. lit. a. Rite*
verb. in expof. Nov. part 9. c. 4. n. 6. complent siquidem partem
 judicium Adfessores, *Nov. 82. in pr.* & dicitur judicium actus
 legitimus trium personarum non plurium *ab Azon. in sum. C.*
de jud. n. 3. (B) ita dicti quod iudicibus adfideant in cõsilio *l. 2.*
3. §. 6. ff. de O. Adfess. & consiliorum participes l. 1. C. de Adfess. l. 5.
ff. de O. & Adf. (C) sive juris studiosi *l. 1. ff. de O. Adf.* quo nomine
 modeste ita honorari videntur. (D) *l. 1. 7. C. de Adf.* Ex quib. col-
 ligitur non nisi doctos Adfessoris officio fungi posse per *l. 1. ff.*
de O. Adf. in verb. juris studiosi. Ampliâ. Dn. Arum. lib. 2. decis. 1. n. 1.
& 16. & vol. 1. jur. publ. disc. 32. th. 196. multiq; seqq. Asciscuntur
 autem in assessores tam paterfam. quàm filiisfam. *l. 7. C. de Adf.*
& libert. l. 2. ff. de O. Adfess. non infames, sed integræ existima-
 tionis, *d. l. 2.* non debent autem cogi necessitate libertati in-
 congruâ, nec meru terribili, sed spe præmiorum atq; honori-
 ficentiâ *l. 1. C. de Adf.* Infames autem assidere non possunt *l. 2.*
ff. de O. Adf. Assumebanturq; à iudicibus *l. licet omnibus 12. C.*
de Adf. qui in publicis constituuntur ad administrationibus *l. 1. C.*
eod. An ergo iudices dati Assessores assumere possint? tales sa-
 nè dari debere iudices, qui per se poterunt nosse quod iustum
 est, nec aliunde emendicare opus habeant iudicandi potesta-
 tem ait Imperator in *Nov. 82. in pr. & Nov. 60. c. 2.* ubi tamen de
 legati principis sicut in aliis, etiam ab aliis iudicibus datis se-
 parantur, ibi: nisi per omnem consequentes litem ipsi cum
 suis consiliariis audiant causam *d. Nov. 60. c. 2. in fin.* De iurè
 verò Canon. assumere possunt, siquidem eis indigeant, si ve-
 rò eis non indigeant, & tamen fraudulenter consiliarios ad-
 sciscere velint, suis sumptibus, hoc facere debent, §. *Assessorem*
e statutum. 11. de Reser. in 6. Ita ergo asciti Adfessores iudicibus
 consiliis suis fideliter assistant, neq; concedant, ut contra jus à
 iudice aliquid fiat ex ipsorum consilio, alioquin, si iniquè ju-
 dicatum fuerit, ipsi tenebuntur edicto quod quisque juris in
 aliù statuerit, ut ipse eodem iure utatur, *l. 2. ff. quod quisq;* nun-
 quam autèm sine iudicibus consilarii jus dicere *l. 13. C. de Adf.*
 imò quamvis administratores sint, multis aliis curis detenti,

C

1111.

nunquam tamen causam ita adfessoribus committere debent, quin litis contestatio, & medius aliquis iudicii actus & ultimus sententię ferendę scilicet, ipsis presentibus, audientibus & iudicio finem per sententiam imponentibus & appellationes suscipientibus fiat, *Nov. 60. c. 2. §. 1. Rittersbus. in expos. Nov. part. 9. c. 8. n. 2.* delegati verò & omnes, qui nullam administrationem habent, debent causam universam ex integro audire & cognoscere perse, non per adfessores d. *Nov. 60. c. 2. §. 2.* Quę verò Adfessorum sint privilegia videre licet *ex l. 7. & 11. C. de Adfess. & ibi Azo in sum. Cod. n. 11. (E)* At si publica persona haberi non possit, duos viros idoneos in ejus locum iudex constituat, qui universa acta judicialia conscribat *cap. quoniam de probat. (E)* conscribat autem eo fine ut ex actis iudex primę Instantiæ informationem capere queat ad sententiam ferendam: Ex libello siquidem quā continetur petitio actoris, sententiam formabit. *arg. l. 18. ff. com. divid.* si tamen exceptione quadam elisa sit intentio actoris non sequetur condemnatio, obstat enim exceptio, vel etiam si non probaverit intentionem actoris, itidem reum absolvet *l. 4. C. de Edend.* atq; hæc omnia ex actis apparebunt: & si postea ad appellationem perventum sit, iterum ex actis informabitur iudex an deserta sit, nec intra justum tempus interposita: ex actis quoq; de nullitate processus informabitur iudex Appellationis: Ac, ut iudici ad quem vel de iniquitate vel nullitate constare possit, in Camerā compulsoriales ad edenda acta prioris instantiæ decernuntur, *part. 2. O. tit. 31. §. 1. & aliquot seqq. part. 3. O. tit. 31. §. 1. & seqq.* Quę verò sint acta judicialia, videre licet *inc. 11. extr. de prob.* quibus inferendam etiam esse relationem apparitoris testatur *Myns. cent. 1. Obs. 77. & Rosb. in prot. tit. 22. n. 30. Amplif. Dn. Preses, in prelect. ad cap. 11. q. 3. extra de probat. p. 1. Ord. tit. 37. §. 1. Und. alßbald. & §. fin. & tit. seq. §. fin. junct. p. 1. O. 2. 35. §. Ferner soll der Vorenmeister. & §. es soll auch. eod. Quid verò actorum nomine contineatur. Vid. ap. *Frid. de proc. extr. lib. 2. c. 47. n. 19. N. A. de anno 70. §.* In den Appellationssachen werden die Partheyen/etc. (G) Partes verò informationem etiam capiunt, si dilatio viginti dierum reo ad deliberandum non data, sed sine eā lis contestata sit, tunc ex ipsis actis non apparente dilatione concessā, reus adhuc deliberare potest
intra*

intra præstitutum tempus, perinde, ac si lis nulla contestata sit, *Aurb. Offeratur C. de lit. contest.* Dilationes autem inter acta connumerari testatur *c. quoniam: ibi dilationes extr. de prob. & quia sunt peremptoriae, actis inferendas, Amplif. Dn. Pres. in præl. ad c. quoniam 11. q. 3. extr. de probat.* Sed si ex actis appareat dilationem datam fuisse, Reus verò eandem præterisse siverit & viginti diebus effluxis super negotio litem contestatus sit, tunc nec deliberare amplius poterit, nec judicem datum recusare, *d. Aub. offeratur, C. delit. cont.* atq; hoc casu, aliisq; multis instruitur actor contra reum, quotiescunq; enim acta edii alicujus intersit, edenda peti possunt, *Frider. lib. 2. process. extr. cap. 47. n. 20. (H) c. quoniam extr. de probat.* In Camera appellatur prothonotarii eorumq; sunt numero duo, & hi duo simul, vel unus, juncto Notario, in judicio gesta dicta pro se quisq; summâ fide excipere & post audientiam prothocolia sua conferre debent, *p. 1. ord. tit. 28. §. Weiter ordnen wir/ etc.* Unde intelligendum, quod actuarii omnia gesta & dicta annotare debeant; Quid enim si contra actum aliquem protestatio facta fuerit, anne notanda? Exceptiones sanè oretenus prolatas notandas esse testatur *Ampl. Dn. Pres. in præl. ad c. quoniam. q. 6. de prob. (I) aliâs viatores, Apparitores sive nuncii, dicti Boten / Berichtsböten vnd Cammergerichtsböten* quorum duodecim jurati in camera Imperiali sunt, *p. 1. O. tit. 47. §. So sollen/ etc.* quorum officium est, ut jussu judicis circa processum exequendos à judice vel nunciorum magistro *Botenmeister part. 1. O. r. 37. §. Solchem zu begegnen/ p. 1. O. tit. 37. §. Weiter wollen wir/ etc.* sibi demandatos debito modo adimpleant, nec alii executionem committant, *Myns. cent. 1. obs. 77.* qui tamen idem limitat *in cent. 5. obs. 51. Gail. 1. obs. 55. n. 7.* *Amplif. Dn. Pres. in præl. ad c. quoniam 11. q. 3. extr. d. prob.* Executores camerarum processuum statim post executionem, antequam gesta excidant memoriâ ea scribere & actis insinuanda tradere debent, *p. 1. O. tit. 38. §. nach dem auch penult.* quomodo autem sive adversus Principes vel principali dignitate eminentes, §. *Erstlich so etn Bot / sive adversus prælatos Abbates & similes §. Zum andern / sive adversus comites & Barones §. Zum dritten / sive adversus Consules & senatum alicujus civitatis vel pagi §. Zum vierden / sive adversus judicium*

eius aliquod §. Sum sünfften / sive adversus Universitatem
 vel communitatem §. Sum sechsten / sive adversus privatam
 personam §. Sum siebenden / processus exequendi sint in t. 38.
 part. 1. ord. satis abunde q; apparet, Edicta quoq; profcriptiones
 aliaq; diplomata locis processu comprehensis vel prout ei
 demandatum fuerit, publicè suspensa denunciet & proponat
 d. p. 1. t. 38 §. Sum actisen / Exequuntur etiam processus Notarii
 publici & immatriculati, eodem modo, quo nuncii Camera-
 les, nisi, quod super executione facta instrumentum confi-
 cere debeant & utriq; parti petenti communicare p. 1. O. tit. 39.
 §. Und sollen sin. (K) in ipsis enim iudiciis etiam opera ipso-
 rum intervenit, puta pro citandis testibus ad testimonium di-
 cendum aliosq; actus, ubi prævia citatione propter præsen-
 tiam litigatorum opus est, l. 47. ff. de re judic. l. 7. C. quom. &
 quan. iudex. l. 1. §. 2. l. 3. §. 6. l. 20. ff. de testib.

THESIS VIII.

*Litigantibus verò tam Actori, quam
 Reo indifferenter accedunt Advocati (A)
 qui sunt causarum patroni (B) Juris peritia
 instructi, (C) ad causas clientum suorum
 agendas advenientes (D) vel Syndici, qui
 sunt actores sine procuratores publici, com-
 muni universitatis licite (E) mandato cau-
 sas & lites ejusdem administrantes (F) vel
 procuratores, qui aliena negocia mandatu
 domini administrant (G) vel tutores & cu-
 ratores (H) vel testes (I).*

(A) ab advocando dicti, quod scilicet ad sui favorem &
 auxilium litigatores eos vocaverint, Ferand. lib. 2. explic. c. 5. (B)
 ita dicuntur l. 4. C. de Adv. (C) l. 1. C. de Adv. l. 5. 1. ibi esse cum
 qui

qui posthac subrogari voluerit, peritiam juris instructum. Possunt
autem omnes Advocati esse, qui Jurisperitiam habent,
Etiam si liberti sint, l. 2. C. de postul. etiam honorati, l. 6. §. 5. C. de
postul. laudis n. augmenta advocacione quæruntur, d. l. 6. §. 5. d.
postul. hi enim ambigua fata causarum dirimunt, sua q; defen-
sionis viribus in rebus sæpè publicis ac privatis lapsa erigunt,
fatigata reparant, l. 14. C. de Advoc. 1. (D) l. 1. §. 2. ff. §. 1. 2. C. de
postul. atq; horum officium est laudabile, l. 4. C. de Advoc. 2. dùm
tamen abstineant à calumniis, l. 6. C. de postul. licet autem o-
mnibus Advocatos habere, qui in judiciis agere possunt, quiq;
desiderium suum apud magistratum exponi vel alterius desi-
derio contradici opus habent, l. 1. §. 2. ff. de postul. sed & pro se
quisq; pro uxore, pro socero & socru, pro genero & nuru, pro
liberis, colonis & servis ad se pertinentibus advocacionis fun-
gi officio non prohibetur, l. 3. §. 1. C. de Advoc. 2. Præter princi-
pales quoq; etiam Syndici, procuratores, tutores curatores &
defensores advocatos habent. Et quidem quoad Syndicos
jam dicta exinde probantur, quod Syndici sive actores com-
parantur procuratoribus, l. 1. §. 3. l. 6. §. 3. ff. quod cuiusq. univers.
parem enim potestatem in causis universitatis totiusq; colle-
gii, Syndicus habet, quam procurator in privatis negociis,
Rosb. in process. tit. 12. n. 36. atqui procuratores Advocatos ha-
bere posse dubium non est, hi enim ex mandato personæ
principalis vicem sustinent, l. 1. ff. de procur. At in actore non
requiritur jurisperitia, sed sibi causæ patronum advocare
potest, Ergo nec in procuratore requiretur, atq; ita stylus ju-
diciorum plerumq; ita se hodiè habet. Quamvis in Camerâ
indocti præcuratores nō admittantur, sed tantum literati qui
omnes præter testimoniū legalis scientiæ, quod habere de-
bent, etiam examinantur, antequam in numerum referantur,
qui ita approbati, Advocati & procuratoris officio simul fun-
gi nequeunt, procuratorum enim & Advocatorum officia di-
stincta sunt, p. 1. O. t. 19. §. Nach dem sich täglich begiebt/ ibi pro-
curatorn oder Advocaten ämptær vnterschiedlich seynd/ & is qui
procurator est, alterius procuratoris Advocatus esse nequit,
in unâ tamen causâ Advocatus & procurator aliquis esse
potest, sed tunc quasi extraneus habetur Advocatus, d. §.
Nach dem/ in fin, Tutores quoq; & curatores pupillorum &
minorum

minorum legitimam standi in iudicio personam non habentium, l. 1. § 2. C. qui legit. pers. vicem & partes sustinent, l. 1. § 2. § 4. ff. de administr. tur. ideoq; & hi advocatos, sicut etiam defensores habere possunt, hi enim multis in casibus cum procuratoribus conveniunt, arg. pr. Inst. vers. tutores de Satisdat. In Camerâ, quamvis Advocatorum juratorum satis multi sint, p. 1. O. r. 19. S. Nach dem sich/ in fin. cuilibet tamen litiganti alium advocatum non juratum assumere licet, d. § Nach dem/ ibi: oder anderer Ort nehmen / hoc autem privilegii consequuntur ex Advocacione, ut quicquid adquisierint, vice Castrensis peculii habeatur, idq; filiis familias tanquam præcipuum vindicare, nec in collationem inducere cogantur, l. 4. l. 14. C. de Advoc. i. nam & Advocati militant, & lis bello abfimilis non est, sicut enim partes bellum movent, ita etiam partes litem: & sicut Duces belli summæ rerum præficiuntur, ut eorum ductu & imperio res administraretur, sic advocati quoq; eliguntur, ut suæ defensionis viribus lapsa erigant, fatigata reparent, spem, vitam & posteros defendant; in bello milites operam suam præstant, in lite procuratores & alieni negotii curatores, in bello armis: in foro scriptis, gloriosâ voce & restibus: illic de civitatibus & regnis disceptatur: hic possessiones & ceteræ opes in controversia versantur, l. 14. C. de Advoc. (E) nihil autem interest, sive civitas actorem constituat, sive aliud collegium, puta vectigalium publicorum, salinarum, &c. l. 1. § 101. tit. ff. quod cuiusq; univers. nom. modò licita sit universitas sive collegium, nec enim illicita colligere permittitur, l. 2. ff. de Colleg. & corpor. Illicita à sunt quæ nec Cæsaris, nec Scri authoritate coierint, l. 3. ff. de Colleg. & corpor. licetè verò conveniunt religionis causâ l. 1. § 1. ff. de Colleg. & corpor. nec tamen id hæreticis permissum est, l. 3. § 3. § 5. C. de hæret. & ibi Azo in summ. n. fin. nec ut de fide disputent, clerici convenire queunt, per hoc tumultus & perfidiæ occasionem requirentes, l. 4. C. de Sum. Trin. & fid. multoq; minus hoc aliis licebit, qui laici sunt, d. l. 4. cap. 2. §. inbibemus de hæret. in 6. can. majores nostri 24. q. 1. alia quoq; conventicula omnia neq; in civitatibus, nec extra fieri permittuntur sine Authoritate & permissione, plerunq; enim ad turbandum pacem spectare videntur & regulariter omnia collegia videri illicita ait Richard.

ebard in Auth. *habita C. no fil. pro patre. n. 4. per l. collegia §. in
summa ff. de Colleg. illic. 2. feud. 53. §. conventicula.* Constitui
autem potest filiusfam. Syndicus, sicut procurator, *l. 6. in fin. ff.
quod cuiusq. univ. & qui nec procuratores, hi nec Syndici esse
possunt, assimilantur enim sibi invicem, d. l. 1. §. 3. l. 6. §. quod cu-
jusq. univ. An verò Syndici debeant habere peritiam juris,
quæritur, quod negandum videtur ob supra dictam rationem
Syndicorum & procuratorum in jure comparatorum, & e-
jusdem ferè juris existentium *l. 6. §. 3. ff. quod cuiusq. univ. At
procuratores etiam juris ignari esse possunt, modò rerum ge-
nendarum omninò non sint expertes l. 1. §. 2. ff. quod cuiusq. u-
niv. §. F) l. 1. §. tot. tit. ff. quod cuiusq. univ. Rosb. in proc. tit. 12. n. 2.
(G) l. 1. ff. de proc. quæ definitio quamvis generalis, & negocia
quædam judicialia quædam extrajudicialia mandantur ad-
ministranda, *l. 1. §. l. 3. ff. de proc. junct. tit. tot. ff. mandari nos tamè
hic de eo, qui judicialia tantùm pro amico curat negocia, lo-
quimur, adeo, ut sic dixerim: ALIENA NEGOCIA JUDICIALIA:*
definitio ad propositum satis accommodata videatur, *l. 3. l. 8.
§. 3. l. 15. 16. §. tot. tit. ff. de proc.* Judicialis autem est vel omnium
causarum judicialium tam præsentium, quàm futurarum, atq;
ita ferè semper in Camerâ mandata procuratoria concipiun-
tur: Bekenne mit diesem öffentlichen Brieff / daß ich zu vollsüh-
rung meiner hievorigen / jetzigen vnd fünffzig Râys. Cam-
mergerichtsachen / gegen wem ich die haben vnd oberkommen
möge etc. *Schwannm. proc. cam. lib. 1. cap. 42. num. 63. vel unius
tantum causæ procurator est, l. 1. §. 1. ibi: vel unius rei, l. 3. §. 4. ff.
de procur.* Formam mandati procuratorii in unâ tantum causa
(videlicet Appellationis) videre licet *apud Rosb. in process. tit. 20.
n. 55. §. 56.* Dant autem & dantur procuratores omnes, qui
& agere possunt, nec specialiter prohibentur, semper enim
personæ procuratorum per se habiles habilitantur etiam ex
personâ principalis, ii enim deducunt in iudicium rem non
suam, sed sui principalis, qui si non habeat personam legiti-
mam standi in iudicio, nec ipse procurator stare poterit eo-
rum nomine, qui autem suo nomine agere possint vel non,
supra paucis attigimus *in b. 6. lit. B.* Cum verò minor ab agen-
do arceatur, an similiter à procurando arcei possit quæritur?
Et quidem postulare minorem posse, modò excefferit deci-
mum**

num septimum annum, apparet ex *l. 1. §. 3. ff. de postul. §. 7. Inst. qui & ex quib. caus. man.* At cujus iudicii tanta stabilitas est, ut postulare possit, cur prohibeatur esse procurator? *l. 51. ff. de procur. l. 23. ff. d. minor. Treutl. vol. 1. disp. 9. §. 5. lit. A. & B.* non distinguendo inter procuratorem negotiorum judicialium vel extrajudicialium, cum lex non distinguat, *Rittersh. in differ. jur. Civ. & can. lib. 5. c. 12. in fin.* excipimus tamen eos casus, quibus in integrum restitui potest, ut nec iisdem procurator esse possit, alias facile eluderentur judicia, *d. l. 51. ff. de proc.* Sunt autem etiam casus, quibus in integrum restitui non potest, nec etiam opus habet, puta si dominus ipse satisdedit pro minore, tum enim non obligatur minor, & per consequens non opus habet restitutione *l. 23. ff. de minor.* Atque ita minores sine mandato fidejussorum ad defendendum admitti non debere ait, *Azo in Sum. C. de fidei. min.* nec enim minori quicquam nocet, sed fidejussoribus mandantibus, jure tamen Canon. minores 25. annis non admittuntur esse procuratores judiciales, *c. 5. §. ult. de proc. in 6.* Mulieres & milites verò arcentur ab officio procuratorum *§. fin. Inst. de Except.* quam vis ad verius hoc voluerit, ut miles procurare possit, si tamen casu quodam hoc prætermisum fuerit, ut non fuerit remotus & lis contestata sit, amplius repelli nequit, *l. 8. §. 2. ff. de proc. Azo in Sum. C. de procurat. n. 10.* Mulieri etiam pro parentibus agere permittitur, causa tamen cognita, si fortè parentes morbus aut ætas impediatur, nec quenquam habeant, qui pro eis agat, *l. 41. ff. de proc.* An vero mater vel avia filiorum vel nepotum suorum tutrices, pro eis agere possint? Affirmat *Sich. ad rubr. Cod. de proc. n. 3.* Ubi dicit quod tutelæ sequela sit, etiam pro pupillis agere posse. Atque hæc *Sichardi* sententia probari videtur ex *l. 1. & tot. tit. C. quand. mul. tutel. offic.* Servus procuratorem habere non potest, *l. 44. §. 1. ff. de judic. l. Servus. C. eodem.* nisi in casu, quo de statu suo litigatur, *l. 33. ff. de procur. l. 1. C. de Adf. roll. §. 1. in verb. ex contrario quoque, procuratorem dari posse manifestum est.* utrum id de litis procuratore intelligendum est, an de solo negotiorum extrajudicialium administratore? posterius videtur propter *l. 6. & 7. C. de judic. l. 3. ff. ne quis eum qui in jus vocatur, de quo; eò lis est, etiam verum est, ut is pendente lite procuratoris*

ratoris officio fungi possit, nam si antequam lis ei mota est, procurator esse potuit, pro libero se gerens, cur idem prohibeatur pendente lite ubi nihil innovari oportet? *tot. tit. ut lite pend. nib. innov. ext.* & in 6 quod regulariter ita se habere refert *Magnif. Dn. Pres. in pralect. ad rubr. & tot. tit. extr. ut lite pend. nib.* Ceterum absens dari quidem potest, non tamen invitus, *l. i. §. 3. l. 8. §. 1. ff. de proc.* trahit enim originem ex officio atq; amicitia officium procuratorum *l. i. ff. mandat.* Inde q; debet etiam esse gratuitum, *§. fin. Inst. de mandato. Sich. ad. l. 15. C. de procur.* Unde procuratorum, quorum in jure nostro mentio fit, non vile officium esse putamus quia nemini benevolentia sua qua motus mandatum amici suscepit, debet esse damnosa, adeo ut procuracionem exercens, non magis amittat nobilitate, quam honoratus, advocacione exercens, Auctoritate sua & honore, *in l. 6. §. 1. C. de postul. modò tamen intra terminos se contineat Nobiliss. Dn. Arum part. 1. disc. publ. 16. conc. 22.* In Camera sanè Imperiali officium eorum honorabile est, nulli enim alii admittuntur, quam de quorum doctrina, eruditione, integritate, legitimis natalibus & Doctrina vel Licentia honoribus constiterit, *p. 1. O. t. 28. §. 1. Denasf. in jur. Cam. tit. 232. Rosb in proc. tit. 19. n. 9. Gail. 1. obs. 43 n. 6.* Ita tamen procuratores admittuntur, si vel mandatum habeant vel satisdant, Mandatum autem quis habet certum vel incertum: illo casu, quia dubitari de eo non potest, nullam cautionem praestare cogitur procurator, *l. si procuratorem. 65. ff. de proc. l. 1. C. de satisd. §. 3. Inst. de satisd.* quia ex mandatu dominus obligatur, ita ut imposterum agere nequeat. Hoc casu, quia de mandato dubitatur, & periculum subest, ne actor iterum petat, ideo procurator omnino de rato cavet *l. 1. C. de procur. satisdant autem ii qui nullum mandatum habent, sunt autem personæ nullum mandatum habentes vel necessariae, vel extraneæ, necessariae absq; mandato cum satisfactione agere & conveniri pro aliis necessariis, puta pater possunt, l. 35. ff. de proc. l. 40. §. ult. ff. de proc. l. 3. §. 3. ff. l. 21. C. de proc. dummodò contra voluntatem eorum ne quid agere desiderent, l. 40. §. ult. ff. de proc.* Extraneæ personæ ignorante eo, pro quo agere volunt, non admittuntur, *l. 1. C. de proc.* Quod si quis mandatum aliquod praetendat, illud verò factum esse non constet judici & parti adversæ,

D

an

an in dubio cum cautione de rato admitti debeat procurator? quod affirmandum videtur ex §. 3. *Inst. de Satisd.* Absq; mandato verò cum cautione de iudicato solvendo quilibet ad defendendum admittitur, nihil distinguendo inter extraneam personam vel necessariam, §. 5. *Inst. de Satisdat. l. 26. §. 2. ff. de proc.* In Camerâ procuratores ab initio, Etli tantum pro decetendis processibus supplicarint, mandatam procuratorium exhibere vel de rato cavere debent, *art. 22. §. Es soli auch part. 1. Ord. & tit. 21. in pr.* Cautionem tamen rati offerentes, utq; ad litis contestationem mandata ad totam causam cum ratificatione ante actorû à principali obtinere & producere debent, *d. p. 1. O. tit. 21. §. Weiter setzen etc. ubi plura vid. & ap. Denais. in jure Camer. tit. 235.* Ulterius verò non admittuntur sine concessione iudicii. *d. 1.* Susceptum itaq; officium sibi demandatam procuratores fideliter peragant, aut cum invitis nemo cogi possit, non suscipiant, fidem enim fallere grave est, *l. ff. de pecun. constit. & gravius adhuc amico quam extraneo, unde quaeritur, an procuratoris mandatam susceptum extendatur etiam ad Appellationem?* Et quidem de Appellatione interponendâ Affirmatur, de prosequenda negatur, *l. 17. C. de proc.* Imò prohibentur quidam prosequi Appellationem coram appellato, *l. 26. §. constitutio C. de proc.* mandatam enim ad procuratorem iudicii appellationis transferre debent *d. l. 26.* quod tamen ita demùm concesserimus, si in utroq; iudicio tam majori quam minori certi constituti sint procuratores, qui publici etiam dicuntur, *d. l. 26. de procur.* qui ab eis de quibus supra dictum est, longè discrepant, & ferè mercenarii esse videntur, quales hodiè in iudiciis minoribus ut plurimum inveniuntur, tunc enim per absurdum esset, tales homines sæpenumerò literas vix intelligentes, in majoribus iudiciis qualia sunt consistoria principum & summum Imperii tribunal, appellationes prosequi velle, in hoc enim non nisi Doctorum vel Licentiarum titulo insigniti: *p. 1. O. tit. 18. Schwannm. in differ. Jur. Civ. & Cam. diff. 6. n. 6.* in illis etiam non nisi docti & literis imbuti admittuntur *Schwannm. d. diff. 6. n. 6. & 7.* quam necessarius verò sit procuratorum usus *vid. l. 1. §. 2. ff. de procur.* (H) Hi enim sicut in extra judicialibus negociis auctoritate & consilio.

Ho pupillis & adultis adsunt, arg. 101. tit. ff. & Inst. de Aurb. & cons. tut. & curat. ita etiam in iudicio l. 1. §. 2. l. 22. & 23. ff. de Admin. & peric. tut. hi autem sicut defensores, cavere non solent, si de ipsorum tutela constet, si verò dubitetur, tunc si se tutores legitimos esse probare non possint, ne adversarius decipiat, cavere de rato debent, d. l. 23. ff. de Adm. & peric. tut. (1.) Quorum usus frequens & necessarius est non solum in civilibus sed etiam in criminalibus, l. 1. ff. de restib.

THESIS IX.

Pro Reo verò absente (A) specialiter ita dicti Defensores (B) interveniunt, qui sine mandato (C) alium absentem non defensum (D) in iudicio præstità cautione (E) de iudicato solvendo defendunt.

(A) non etiam mortuo, l. 72. §. 2. ff. de iudic. (B) interdum appellantur etiam procuratores absq; mandato, l. 12. C. de proc. Et est defensor alius voluntarius, alius necessarius: Voluntarius est, qui ex merà amicitia, ne indefensus existat reus, defensionem ejus suscipit & de iudicato caver, atq; de hoc dicitur, neminem sine satisfactione defensorem esse posse idoneum, §. 5. Inst. de satisd. & §. 1. Inst. eod. l. 46. §. 2. ff. de proc. Necessarius defensor est, qui mandatum procuratorium habens ad agendum, principalem suum ab aliquo actione alia de qua mandatum nullum habebat, petutum, defendere cogitur, l. 33. §. 2. & 3. ff. de proc. (C) Atq; in hoc defensor à procuratore differt, hic enim mandatum habet, petinde atq; differunt invicem mandatarius sive procurator facultatum, à negotiorum gestore, per rit ff. & C. de neg. gest. & de mandat. & §. 1. Inst. de obl. qua quasi ex contr. nasc. (D) qui enim præsens est, sibi ipsi prospiciat de procuratore, vel ipse se defendat, §. 4. Inst. de satisd. Absentes verò defendi publicè interest (E) nemo enim alienæ rei sine satisfactione defensor idoneus intelligitur, §. 1.

§ 5. Inst. de sacrd. l. 53. l. 46. §. 2. ff. de proc. idq; etiam in personis conjunctis obtinet, l. 39. §. 3. l. 35. ff. de proc. Ampl. Dm. Arum. lib. 1. dec. 7. n. 5.

THESIS X.

*Materia judiciorum sunt omnes cause
(A) de quibus coram iudice controversia
mouetur, quæ tamen secundum varietates
jurisdictionum variè competentes sunt.*

(B.)

(A) nec dum discussionis examine patefactæ c. forus extra de V. S. in pr. quamvis a. causarum quædam sint militares, l. 17. C. de judic. quibus opponuntur negocia privitorum, l. 1. C. de off. milit. judic. quædam Ecclesiasticæ, quædam Criminales, nos missis prioribus Civiles tantum altius repêtere hic conabimur: Civilium autem appellatione comprehenduntur eæ quæ non sunt Militares, Ecclesiasticæ, vel Criminales, propter quas Civiliter vel ad tuendam rem familiarem, vel ad vindictam privatam actio instituta in iudicium deducitur, quas divido vel in communes vel in feudales, communes dico, quod omnibus communes sunt, hæq; descendunt vel ex contractibus & maleficiis, propriis vel impropriis, vel ex dominio vel possessione alicujus rei, & ob eas redduntur actiones vel personales, reales, vel interdicta: Feudales controversiæ oriuntur vel de feudali, de Investiturâ de Felonia vasalli vel domini, 2. feud. 6. in fin. 2. feud. 52. c. fin. (B) neq; enim cuius magistratui indistinctè de omnibus causis judicare licet, nam ut à primis Urbis Romæ incunabilis incipiamus, statim post exactos reges consulibus civiles causas (siquidem injussu populi in caput Civis Romani jus dicere eis non concedebatur, l. 2. §. 16. ff. d. O. 7.) Quæstoribus autem Parricidii à populo ad id constitutis capitales expedire incumberebat, l. 2. §. 23. ff. de O. 7. Postea jure omni in principem translato à populo, Magistratus hanc potestatem habere cœperunt, puta Præfectus prætorio, Præfectus Urbi, l. 1. in pr. c. §. 3. ff. de off. Præf. Urbis deinde.

deinde Proconsul, l. 6. in pr. ff. de O. proconsul. l. 11. ff. cod. Praeses
provincia l. 6. §. 8. ff. de O. pres. Et quibus hæc potestas speciali-
ter lege, Senatus consulto vel constitutione Principum con-
cessa est, l. 1. ff. de off. ejus cui mand. est. J. d. l. 6. ff. de off. proc. l. 8. §. 3.
ff. de pæn. Civilium causarum verò judices erant omnes, qui
jurisdictionē non solum, sed & notionē habebant jurisdictionem
verò habebant etiam ii, quibus mandata erat: notionem
verò solum judices dati & delegati, qui de causis cognoscere
tantum & judicare possunt, non etiam rem judicatam exequi,
l. 2. d. i. ff. de re judic. In feudali judicio quoq; causarum discep-
tatio variè competit, modò domino feudi inter vasallos,
modò paribus curiæ inter Dominum & vasallum, modò Or-
dinario, si vel dominus pares non habeat, vel ii suspecti sint,
2. feud. tit. 55. in fin. 1. feud. 10. & 22. 2. feud. 15. In camerà quoq;
causæ quædam rectè ad ejus dilceptionem pertinent, prout
ex p. 2. O. tit. 10. 12. 13. & seqq. videre est. Denais. in jur. cam. tit. 163.
n. 3. 4. 5. & seqq. quædam ad judices Austregarum ex privilegio
quodam p. 2. tit. 2. in pr. tit. 3. & 4. postea verò per modum quæ-
relæ denegatæ justitiæ vel protractæ, vel sententiâ latâ per
modum appellationis ad Cameram devolvuntur, Denais. tit.
171. n. 6. part. 2. Ord. tit. 26. Schwann. lib. 1. proc. Camer. cap. 19. n. 10.
Inter mediatos quoque imperii subditos non prius ad came-
ram causa devolvitur, nisi gradatim ad ejus cognitionem
perveniat, prout in omnibus Appellationibus juris est, l. 21.
in pr. & §. 1. ff. de Appell. p. 2. O. tit. 29. in pr. nec prius, nisi in casu
Appellationis vel protractæ justitiæ processus in Camerâ ad-
versus mediatos subditos decernuntur, p. 2. O. tit. 1. §. 1. & §. 2. solum
autq;. Ad revisorii quoq; judicii, disceptionem aliæ causæ in
camerâ jam antea discussæ pertinent, cui tamen una vel alte-
ra pars acquiescere non vult, p. 3. Ord. tit. 53. cum enim ab Im-
peratore appellari non possit, l. 1. §. 1. & fin. ff. à quib. app. non
lic. nec à Camerâ, utpote quæ concurrentem cum Imperato-
re jurisdictionem habet, Bender. de revis. in præm. n. 16. & concl. 1.
n. 27. Gail. 1. obsit. in fin. Imperator supplicari possit, p. 2. O. tit.
35. p. 3. O. tit. 51. ided extraordinarium revisionis beneficium
inventum est, de quo part. 3. tit. 53. in quo revisionis ju-
dicio

dicio nisi causæ in camera antea discussa tractantur,;
d. tit. 13.

THESIS XI.

Forma iudiciorum est ordo (A) solemnitas (B) & processus in iisdem instituendis (C) peragendis (D) & finiendis observandus, (E) is autem ita ferè est constitutus, ut reo in jus vocato (F) & comparenti (G) offeratur libellus, (H) dentur eidem inducia ad deliberandum, (I) contendere velit necne, (K) quibus finitis, (L) si contendendū putabit, exceptiones dilatorias opponat, (M) vel nullas habens, ad libellum affirmativè vel negativè respondendo litem contestetur.

(A) Prolata enim contra ordinem sententia, rei iudicantæ auctoritatem non obtinet, *l. prolatam C. de sent. & interloc.* est autem ordo iudiciorum, ut præmittamus præmittenda, postponenda postponamus, *Sich. ad l. prolatam C. de sent. & interloc. n. 4.* Exemplum ordinis inversi habemus, quando libello non oblato, nec datâ deliberatoriâ dilatione litem contestari quis cogitur, *Auth. offeratur C. de lit. contest. Nov. 13 c. 3.* sed &, si prius de calumniâ jurare quis cogatur, quàm lis contestata sit, Ordo invertitur, *Sichard. add. l. prolatam*, post litem enim contestatam de calumniâ jurari debet, *cap. 1. de juram. calum. in 6. in verb. ut debet. Rosb. in proc. tit. 50. n. 10.* item si testes super principali negotio, ante litem contestationem recipiat iudex, *per rubr. & nigr. extr. ut lite non contest.* quod tamen in testimonio ad perpetuam rei memoriam factio fallit,

c. 5.

e. 5. ext. ut lit. non contest. e. 47. extr. de testib. aliàs enim regulariter litis contestatio præcedere debet, e. 5. extr. ut lite non cont. Gaili. obs. 92. n. 1. Rosb. in proc. tit. 56. n. 12. sed & qui prius condemnare, quàm causam cognoscere velit, contra ordinem facit, l. 1. C. de Exec. rei judic. & ibi Azo. n. 1. qualiter fieri à rusticis in Valesia testatur, Sich. ad l. prolatam 4. C. d. sent. & interloc. n. 2. idemq; experientia docet de quibusdam rusticis Alsaticis, dicit Wangenauer vocatis, omnium pessimis, qui, postquam unus ex eis rixas movens à verbis ad verbera pervenerit cum extraneo quodam, omnes concurrunt catervatim & verberibus extraneum excipiunt, quo ita excepto & quasi mortuo dimisso, illi victores de re fortiter gesta gloriantur, quæ rentes demum, quam ob causam ita tractari meritis sit: Was heit he action/ Ich hein em auch ein guets geind/ etc. Verùm propositæ hæc aguntur: Et & judiciorum ordo, ut Actor sequatur forum rei, l. 2. C. de 7d. omn. jud. & qui forum rei non sequitur, juris ordinem convertit d. l. 2. (B) puta quod sententia ferenda in scriptis, l. 3. C. de sent. ex brev. rec. & à sedente, Nov. 82. c. sedebunt. 3. l. 6. §. 6. C. de postul. l. 2. §. 1. ff. quis ord. in poss. serv. ibi: sessiones. & quibus sedit is, & c. l. 4. C. de dilat. ibi: confidente magis iudice, Sich. ad l. 1. n. 12. & seqq. C. de sent. ex brev. per tex. express. in c. fin. de re judic. in 6. ibi: quam ab ipso stando, non sedendo proferri contingit, nullius penitus est momenti Azo. ad tit. de sent. ex brev. vel quamvis scripta sit, non tamen recitetur à iudice, l. 1. C. de sent. ex brev. c. fin. de re judic. in 6. Sich. ad l. 1. C. de sent. ex brev. E contra Advocatus stare, non sedere debet, l. 6. §. 6. C. de postul. (C) atq; in his considerantur preparatoria, quæ aguntur ante litem contestatam, Vult. in comment. Inst. d. Action. n. 41. de quibus in præsentî thesi. (D) quæ spectant propriè ad ea quæ inter litem contestatam & sententiam fiunt, & dicuntur peragi in iudicio, Vult. in comm. Inst. de Act. n. 41. & de his in sequenti thesi agendum erit. (E) tres enim judiciorum actus sunt considerandi unus preparatoriorû, alter à litis contestatæ tempore usq; ad sententiam latam, tertius est consequentium, Vult. in comment. Inst. ad tit. de Act. n. 41. Quamvis autem ad formam substantialem omnia non pertineant, tamen secundum ordinem in foro usitatum quædam ex his proponenda.

nenda sunt, a præparatoriis ad consequentia usq; & de his in
0. 13. agemus. (F.) Id quod principium est omnium actionum
instituendarum. §. fin. Inst. de pæn. tem. litig. quodq; olim voca-
batur in jus vocatio, *tor. rit. ff. C. de in jus voc.* Idem vocatur
hodie generali nomine CITATIO, ita, ut vocabulum in jus vo-
cationis, vox citationis absorpserit, *Rittersh in expos. Nov. part.*
9. c. 11. quamvis autem a deo generale sit, ut etiam ad multos
alios actus accommodari possit, qui juris experiendi causa
qualiter sit vocatione in jus, *l. 1. ff. de in jus voc.* non fiant, puta
cum dicuntur testes citari in testimonium, *l. 20. ff. de testib.* &
ad alios actus, *l. nam. it aff. de Adopt. l. 1. §. 2. de ventr. inspic.*
& hodiè litigantes citari ad videndum & audiendum, produ-
ci & jurare testes vel ferri sententiam, *l. 47. ff. de re judic.* quia
tamen hodiernis moribus, qui amplexi sunt jus canon, *in*
elem. pastor. alis de sent. & re judic. Citatio pro in jus vocatione
usurpatur, ideo & nos promiscuè iis in subjctâ materia ute-
mur, nec ulla nobis religio erit citationem dicere cum aliis,
quam veteres JCTI in jus vocationem appellarunt, *Rittersh in*
expos. Nov. part. 9. cap. 1. Ad eò vero citatio propter partium
præsentiam necessaria est, ut si reus citatus non sit, quic-
quid iudex egerit, pro non acto habeatur, *l. 47. ff. de re judic.* in
tantum, ut obstante nullitate processus sententia lata rei judi-
catae firmitatem non habeat, *l. 7. C. quom. & quan. jud. sent.*
At si præsens in judicio omnino non: vel non legitime cita-
tus sit, an denuo citari opus sit per Apparitorem? quod nega-
tur per *l. 1. §. 1. ff. de fer.* Ubi ad citationem non legitime fa-
ctam comparitio causæq; tractatio & subsequuta sententia va-
let, quæ aliàs nullius effectus est, nisi spontanea comparitio
sequatur, *Asin. in tr. de Execut. §. 1. c. 39. n. 17.* & contra præsen-
tem in judicio non est necessaria citatio, *l. etiam 29. ff. de minor.*
Lanfr. decis. 372. Ruding. cent. 1. obs. 85. n. 4. atq; hinc sequitur,
ut quamvis processus ob nullitatem citationis sustineri non
possit, ratione tamen comparitionis & præsentia possit susti-
neri, per *d. l. 29. ff. de min. Asin. in §. 4. tr. act. de Execut. cap. 109. n. 1.*
Si itaq; reo non legitime quidem citato, libelli copia facta
fuerit & is compareat, tùm respondere tenetur, *arg. Autb. of-*
feratur C. d. lit. contest. cap. 2. extr. de dilat. **SIN LIBELLUS**
OBLATUS

OBLATUS NON SIT, & is compareat, tunc reo denuo inducia danda sunt ad deliberandum, prout d. *Auth. offeratur* definitum est: si omnino citatus non sit, tunc quamvis praesens, nihil respondere tenerur, potest tamen oblato libello & concessis dilationibus deliberatoriis ei injungere, ut intra praestitutum tempus compareat, cedat vel contendat *per d. Auth. offeratur*, citatio enim propter aliud, quam rei scientiam non fit, ut scilicet sciat rem aliquam in iudicio disceptatum iri, quae ad ejus praesudicium pertineat, & propter comparitionem ejusdem, ut & ipse in contrarium jus suum allegare, & si quid forsitan habeat, contra jus actoris excipere possit, ne in absentis praesudicium quicquam agatur, *l. de unoquoque ff. de re judic. l. etiam 29 ff. de minor. Mys. cent. 1. obs. 18. Gail. 1. obs. 48. n. 4.*
IN JUS VOCARE poterant olim quidam SINE VENIA SPECIALITER PETITA, quippe olim vocatio in jus sine ullo apparitore & sine ullo iudicis praescepto fiebat, litigator enim debitorem obviam sibi factum interpellabat, ut in jus veniret, & est vestigio sequeretur: Si ita interpellatus debitor non statim sequebatur, in jus rapiebatur, ducebatur, trahabatur, ex 12. tabb. prout ex Gellio refert, *Schwannm. in differ. Jur. Civ. & cam. diff. 5. n. 38.* QUIDAM NON NISI cum venia, *l. 4. §. 2. & 3. l. 5. §. 8. & 101. tit. ff. C. de in jus voc. hodie autem sine venia in jus vocare nemo potest, Nov. 113. cap. 2. §. 6. se verò juncto pr. in verb. ut non aliter conventionales libelli.* Sicut in CAMERA IMPERIALI non nisi ad supplicationem actoris vel ejusdem procuratoris citatio decernitur, *part. 3. Ord. tit. 12. §. 1.* Unde erstlich *p. 1. O. t. 22. passim*, Supplicatio enim non minus necessaria est, quam citatio, *Frider. cap. 1. de proc. extr. lib. 1.* est enim de ordine, ut prius quid petatur, quam decernatur, *arg. t. C. de prec. Imp. off. Frider. d. loc.* Hinc quaeritur AN NE HODIE SPECIALI VENIA OPUS SIT AD PATREM IN JUS VOCANDUM; vel alias personas, quibus reverentia debetur? *l. generaliter ff. de in jus voc. quod negandum videtur, quia verum est, per jam dicta jura eos permissu iudicis vocari, poena a. dabatur non nisi in eos, qui sine permissu in jus vocabant, §. fin. Inst. de poen. tem. litig. l. 10. §. Praetor ait. 12.*

l. 24. ff. & tot. tit. C. de in jus voc. quod tamen ita sanè acci-
piendum est, si legitime supplicans pro decernenda citatione
libello supplici inserverit Adversarium suum, quem conveni-
re velit, parentem suum esse vel patronum, tunc enim iudex
ex supplicatione, (cui causa perendi adjungi debet, *Frider.
lib. 1. de proc. extrab. cap. 6. n. 26.*) cognoscere potest an talis
sit actio, quæ adversus personas, quibus reverentia debetur,
possit intentari vel non, neq; enim veniæ impetratio tan-
quam substantialis in hujusmodi citationibus requiritur, &
nonnunquam ex impetrationis omissione pœna illata non
fuit, *l. 11. ff. de in jus voc.* hinc itaq; sponte sequitur non amplius
laborandum esse de illo, AN VASALLUS SINE VENIA
IN JUS VOCARI POSSIT? Iudex enim ipse reum in jus
vocat & decretâ emissâq; citatione veniam impetranti con-
cessisse videtur, *Schwannm. in diff. Jur. Civ. & Camer. diff. 5. n. 43.*
Ubi tamen monet, ad vitandas inanès disputationes & cavil-
landiansam, quibus sæpè in longum tempus principale ne-
gocium protrahitur, consultius esse veniam unâ cum citatio-
ne petere, *d. diff. 5. n. 44.* Consistit autem hodiernus cita-
tionis modus vel in citationis conceptione vel in ejusdem
supplicationem: & quidem de EXTRAHENDI PROCESSU pau-
cis jam dictum est, sit enim per supplicationem eo fine, ut ali-
quid impetretur, *l. fin. C. de prec. Imp. off. Frid. l. 1. proc. ext. c. 2. n. 7.*
IN CITATIONIS CONCEPTIONE quæ observanda sint à
iudice, *Gail. lib. 1. obs. 48. 49. 50. & seqq. Rosb. tit. 22. process. n. 17.*
tradunt, quæ EXECUTORI TENENDA, *sup. b. 7. lit. I.* relata
paucis, quò brevitatis studio remittimus, (G.) Legitimè n. fa-
cta citatio reum astringit comparere, ne ipsius contemptu e-
ludi videantur edicta magistratus, *l. 2. ff. si quis in jus. voc.* adeò
ut, quamvis dubitetur an incompetens sit, ad quem vocatus
est, tamen comparere teneatur *d. l. 2.* Est enim vocati non
contemnere auctoritatem Prætoris, nec vocati, sed Prætoris
est æstimare, an sua sit jurisdictio, atq; ideo legati etiam in jus
venire debent, privilegia sua allegaturi, *l. 5. ff. de judic. Mysf.
cent. 6. obs. 7. Gail. 1. obs. 48. n. 7. & 8. Nobiliss. Dn. Arum. lib. 1.
decis. 11.*

Decif. 11. num. 10. & 11. Citatio verò legitimè non facta nullum
producit effectum, *Gail. 1. obs. 4. §. n. 3. Rüdinger. cent. 1. obs. 35. n. 4.*
cap. fin. extr. de fer. (H) quàm enim quisq; actione agere volet,
eam edat. *l. 1. ff. de edend.* quamvis autem olim varia editio-
nis genera fuerint, veluti, si copiam describendi reo quis fece-
rit, vel in libello complexum dederit vel distarit, adversa-
riumve ad Album Prætoris produxerit, vel etiam dixerit id
quo uti velit, *l. 1. §. 1. ff. de Ed.* Ex iis tamen omnibus so-
la quæ sit per libellum, in usu remansisse videtur per *Auth. of-
feratur. C. de lit. contest.* & ibi *Sichard. num. 3.* requiritur au-
tem regulariter in omnibus causis quæ PLENARIÈ tractan-
tur: quæ verò summarie, in iis necessariò non requiritur,
Clem. sæpè de V. S. AN VERÒ à PARTIBUS LIBELLUS
OMITTI POSSIT quæritur? quod negatur à *Sichard. ad.
d. Auth. offeratur C. de lit. contest.* dum enim non ad partium
informationem solum facit, sed & ad iudicis, namq; iudex ad
petitionem libello compræhensam sententiam ferre debet,
l. ut fundus. ff. Com. divid. Sich. ad auth. offeratur num. 4. idèò
non nisi ab omnibus volentibus omitti potest, quod enim o-
mnes tangit, ab omnibus debet approbari, *Amplif. Dn. Arum.
in disc. Acad. thes. 3. circ. fin.* In Camera quoque libellum
vel articulatam vel summariam edere cuius liberum est, *p. 3.
Ord. t. 12. in pr. ibi: dergleichen seine Klage / & §. Zum andern /*
imò debent etiam actores edere, *arg. tit. 13. in pr. part. 3. & /*
princ. tit. 12. p. 3. Ord. ut tamen omnia in scriptis fiant, *d. tit.
12. §.* Zum andern / *ibi: doch daß solches nicht mündlich / son-
dern in Schrifteen geschehe. (I) PRÆSTITIS PRIUS SPOR-
TULIS ET DATA FIDEISSIONE,* hæc enim præcedere
debent indulgentiam dilationis per *Auth. offeratur C. de lit.
contest. Nov. 53. cap. 3. §. 2.* sunt autem induciæ viginti die-
rum, atque idèò dantur, ut non solum deliberet citatus cede-
re an contendere velit, sed & iudicium adungi petat, vel
etiam recuset, atque harum omisso id operatur, ut quamvis
litis contestatio quædam facta fuisse videatur, ea tamen pro
nihilò haberi debeat, ac post eam habeat reus licentiam deli-
berandi intra viginti dies tam de iudice recusando, quam de-

liberando an contendere velit, *d. Auth. offeratur & Nov. 53. cap. 3. §. 2. in fin.* Quaritur autem hic, cum communis ferè praxis teneat, ut citationi libellus hodie inferatur, (loquor autem de supplice pro extrahendis processibus & citatione.) & ad reum per executorem mittatur, AN HÆ INDUCIÆ ULTERIUS INDULGENDÆ SINT? Præsertim cum in citatione certus terminus præfixus sit, intra quem comparere debeat? Et siquidem præfixus terminus non minor sit viginti dierum, & ex citatione & libello reus satis de iudice & de causa instrui potuerit, nullas ulterius indulgentias comparenti putamus, quia de causa ex eo satis instrui potest, *cap. 2. extr. de dilat.* Atque hoc ita, juris esse dicitur, *part. 3. ord. tit. 13. §. 1. ibi:* vermög der Rechten: quamvis STYLUS CAMERÆ id non observet, sed secundo demùm termino ad libellum respondere & sic litem contestari jubeat, *part. 3. O. tit. 13. §. 1. in fin.* Illud verò tempus, quod est Jure Civili viginti dierum, arbitrium esse pro modo longinquitatis, Jure Canonico & Camerali, testatur *Rittersh. in differ. Jur. Civ. & Can. lib. 5. cap. 16. Rosb. in process. tit. 37. num. 9. 10. Gail. 1. obs. 53. num. 20. & omnia dilationum tempora in Camerâ esse arbitraria, Ruding. cent. 2. obs. 32.* (K) nam si contendere nolit, forsân intra viginti dies etiam debitum cognoscere, & ab adversarij sui contentione amicabiliter liberare se reus potest, *Nov. 53. cap. 3. §. 1.* (L) si enim ante viginti dierum spacium à legibus concessum, lis contestata sit, quâ reo præcludatur via ad recuandum iudicem suspectum vel aliàs deliberandi potestas adimatur, tunc, quicquid actum est, pro nihilo haberi debet, *Auth. offeratur C. de litis contest. & Nov. 53. cap. 3. §. 2. (M.)* Inde dictæ, quod iudicium sive actionem differant, *l. 1. §. 4. ff. de except.* ac propterea regulariter ante litem contestatam opponuntur, *l. 19. C. de prob. l. 13. C. de procur. per litem enim contestatam coeptum iudicium differri amplius nequit, & præposteratio est, incipere prius iudicium, deinde contra illud coeptum excipere, l. 12. C. de exc. sic fori præscriptio in principio litis opponenda, l. fin. C. de Except.* Dilationis enim sunt quæ ad tempus nocentes, temporis dilationem.

ment tribuunt, §. 10. *Inst. de Except.* sive ut ait, l. 3. ff. *cod.* Dilatoriae sunt, quæ non semper locum habent, sed ad tempus evitari possunt, indeque etiam temporales dicuntur, d. §. 10. & l. 3. ff. *de Except.* & jure camerali *verzügliche Einrede* part. 3. O. tit. 26. §. fin. QUANDO VERÒ DILATORIÆ PROBARI DEBEANT QUÆRITUR? Respondet Azo exceptiones dilatorias probari, posteaquam actor monstraverit, quod asserit, atque hoc intelligit de dilatoriis solutionis, in *summ. Cod. ad tit. de Except. num. 6.* Verùm cum hâc responsione res non magis expedita sit, ita distinguendum putamus, ut, si quidem reus exceptionem ex PERSONA DILATORIAM opponat, tunc ea ante litem contestatam, adeoque antequam ad suæ intentionis probationem veniat actor, probanda sit, l. pen. & fin. C. *de Except.* Intentionis enim probatio merita causæ respicit, quæ non, nisi post litem contestatam tractantur, cap. 1. & §. extr. *ut lite non contest.* part. 3. ord. tit. 26. §. Unde sonderlich wöllen wir etc. Sin talem exceptionem opponat, quæ MERITA CAUSÆ concernit, quod videlicet intra certum tempus vel ante conditionem peti nihil possit, ex pacto, tunc ea probanda sit, posteaquam actor id quod adseverat, probaverit, l. 19. C. *de probat.* At quomodo probatione opus habet actor, quando reus excipiens sub conditione se debere, eo ipso confitetur debitum, sed non eo modo, quo intendit actor, Ac confessione rei id efficitur, ut actor ab onere probandi intentionem suam, relevetur, l. 5. C. *de transact.* & controversum non est, quod adversarius confitetur, l. fin. in pr. C. *quib. ad libert. procl. non lic.* Ampliùs. Dn. *Præs. in prælect. ad rub. de confess. q. 3.* quia verò de intentione actoris propter confessionem rei amplius non dubitatur, ideoque & tum ante litem contestatam adhuc exceptionem suam probare debet reus, l. 9. C. *de Except.* Videtur itaq; nullo casu fieri posse, ut post intentionem actoris probatam reus exceptionem suam demum probare possit: Sed datur adhuc alius casus, quo fieri potest, ut post probatam intentionem, exceptio probari queat, si videlicet intentionem prius neget reus, deinde sub conditione (SI PROBAVERIT INTEN-

E 3

TIONEM

TIONEM ACTOR.) exceptionem solutionis, alio tempore destinato, nondum tamen praesente, faciendae opponat, tunc enim post probatam intentionem exceptio demum probari debet, *l. 9. C. de Except. neg.* enim confitetur de intentione actoris dubitans, qualiter fit in casu *d. l. 9.* nec exceptionem probare necesse habet reus, nisi actor intentionem probaverit, quae non probata, reus absolvitur, etsi ipse nihil praestet, *l. 4. C. de eden.* atque ita sentit *Dyn. ad cap. exceptionem. 63. de R. J. in 6. num. 6.* In CAMERA quoque dilatoriarum probationes in dilatoris, hoc est ante litem contestatam, fieri debent, *part. 3. ord. tit. 26. §. 1. & 2.* nec merita causae ante litem contestatam, nisi quatenus ad ventilationem dilatoriae pertinet, tractari oportet, *part. 3. ord. tit. 26. §.* Unde sonderlich. (N) tunc enim proximum est, ut ad litem contestationem progressus fiat ad maturandam litem expeditionem, de principali enim sive meritis causae frustra nihil disputari oportet, (ut supra dictum) ante litem contestatam, *per d. p. 3. O. tit. 26. §.* Unde sonderlich wohl sein wie/ete. imò recta potius via ad litem contestationem, properandum, *part. 3. O. tit. 13. §. 1. Junct. §. fin. eod.* (O) quod fit per narrationem actoris & contradictionem rei, *l. 14. §. 1. C. de judic.* & per petitionem in jure propositam & responsionem secutam, *C. un. de lit. cont.* & definitur litem contestatio esse litigantium apud judicem de causa principali facta narratio, *l. 1. C. de lit. cont.* requiritur autem, ut illa narratio ad hoc fiat, ut in causa procedatur, *Oldendorp. in pres. necess. ad Class. de litem contestatione.* fieri enim possunt etiam aliae narrationes & responsiones de principali causa, at non ea mente ut in causa procedatur. Imò saepe obloquendo adversario causa controversa narratur, potest etiam Judici ut amico, vel alii familiari negotium narrari, *Azo in sum. Cod. ad tit. de lit. contest. quod spectare videtur, quod dicitur per positiones & responsiones*

MANDIT

tionem ad eas lites contestationem non esse factam, sed petitionem in iure propositam & responsionem subsecutam, *C. un. de lit. contest.* eo sine ut utriusque litigantium voluntate negotium principale à iudice tractetur, *Oldendorp. dict. prefat.* siquidem omnes actus judiciales propter causam disceptationem fiunt, alias positiones & responsiones simpliciter ita prolatae, lites contestationem non inducunt, absurdum enim hoc consequeretur, ut hodiernis moribus etiam in dilatoriis lites contestaretur, siquidem & in dilatoriis positiones & responsiones producuntur, *part. 3. ord. tit. 25. & 26. §. 1. & 2.* & generaliter, quando probatio admittitur, ibi etiam positiones, *Rosb. tit. 51. proc. num. 14. clement. saepe de verb. signif.* Ex dictis itaque patet, ut intelligatur lites esse contestatae, requiri, Primo, **UT PETITIO PRÆCEDAT** *d. leg. 14. §. 1. C. de iudic. & c. un. de lit. cont.* Secundo, **UT RESPONSIO SUBSEQUATUR** facta ad **PRINCIPALE QUÆSITUM** *dict. jurib. & Sichard. ad l. 1. C. de lit. contest. num. 11.* Tertio, **UT FIAT PETITIO ET RESPONSIO** VERBIS APTIS ad litem contestandam. *Afin. in tr. de execut. §. 9. cap. 110. num. 5.* De iure **CAMERALI**, si reus in dilatoriis visus sit, statim in eadem audientia litem contestari necesse habet, alias lites pro contestata habetur, ut in principali causa procedi possit, *part. 3. O. tit. 26. §.* *Und so nach gethanem.* At hoc libertati Romanæ repugnare videtur, ut lites pro contestata habeatur, eo enim, adversus quem lites pro contestata habetur, invito res in iudicium deducitur & de eâ disceptatur, propter quod tamen lites contestatio inventa est, ne quid violentum per iudicia introduci videretur, sed omnia volentibus partibus fierent & solenniter secundum jus. *Oldendorp.*

in pref. necessaria ad class. de litis contest. Respon. lis
contestata habetur adversus omnes, qui juris ordine necesse
habent contestari litem & ad id faciendum obligati sunt, nec
tamen volunt, ne ergo eluderetur judiciorum autoritas,
perinde in causa proceditur, ac si ipse litem contestatus fuisset.
AN LIBELLUS PRINCIPI DATUS VERA SIT
SPECIES LITIS CONTESTATIONIS? quod negatur
per tot. tit. C. quando libell. princ. neque enim quæ effectum
quodammodo concurrunt, specie idem sunt.

THESIS XII.

*Lite ita contestata (A) juramentum
calumnie, (B) ab utroq^{ue} litigantium (C)
præstari, exceptiones (D) hinc inde (E) op-
poni, quibus omnibus propositis non solum,
sed & post datas dilationes (F) probatis,
(G) à partibus concludi, (H) & à judice
causâ sufficienter cognitâ satis beneq^{ue} discuf-
sâ (I) sententia (K) proferri & sic omnia
feri ritè debent.*

(A) Hæc enim est principium & fundamentum litis,
ad eam ut ante eam factum iudicium nullum esse dicatur,
*l. 1. C. de lit. contest. leg. 13. ff. de except. leg. 13. C.
ad l. jul. de adult. Nov. 112. cap. 3. §. 1. Sicbard. in rub. h. 1.*
(B) Quod

(B) Quod hoc loci est religiosa litigantium assertio de causâ bonâ fide & absque malitiâ prosequendâ: Est enim calumnia generaliter ita dicta, quando quis sciens, volensq; injustam causam agit aut defendit. *Sich. ad rubr. Cod. de jurej. propt. calumn. l. 1. ff. de calumn. l. 1. §. 1. ff. ad SC. Turpill. Præstatur autem in initio litis, quod semel præstitum amplius præstari non debet: Auth. hoc sacramentum C. de jurej. propt. calumn. dand. Nov. 49. c. 3. c. 1. extr. de juram. calumn.* Modus autem jurandi est, ut ab utroque litigantium præstetur juramentum post litem contestatam, ab actore quidem ita ut juret non calumniandi animo litem movisse, sed quod existimet se bonam causam habere, à reo verò, quod putans se bonâ instantiâ uti ad contradicendum pervenerit: §. 1. *Inst. de pœn. tem lit.* & absque hoc juramento non admittuntur ad causâ dilceptionem litigantes. 2. *in pr. C. de jurej. propt. calum. & §. 1. Inst. de pœn. tem litig. in verb. non aliter:* id que præstandum erat non solum à principalibus vel advocatis sed etiam prius à principalibus quam ab advocatis *d. l. 2. in pr. & §. 1. De JURE CAMERALI* opus non est, ut principales litigantes juramentum hoc præstent, sed sufficit procuratores in suam & principaliū animâ jurare, quod credât bonam se habere causam: quod nullam dilationem frustrandi animo petere: quotiescunque in jure interrogati fuerint, veritatem celare nolint: nevé ulli, quid dent propter causâ victoriam, nisi quibus id jure permissum est, prout hæc omnia in juramenti calumniæ formulâ comprehensa sunt *p. 1. O. tit. 65.* Si postularum fuerit, statim post litem contestatam fieri debet, *part. 3, Ord. t. 13. §. Dergleichen so der Eydt. & part. 1. Ord. tit. 25. ibi auff des Wiederthells oder Richters begehren. Denais in iur. Cam. tit. 166.* & videtur hoc jure calumniæ juramentum remitti posse tacitè *d. §. dergleichen ibi so derselbige erfodert & d. tit. 25. in verbo begehren.* AN VERÒ DE JURE COMMUNI REMITTI POSSIT HOC JURAMENTUM? quamvis distinguant interpretes, ut expressè non, tacitè verò remitti possit, *Sich. ad rubr. C. de jurej. propt. calum. n. 10.* tamen cum leges simpliciter & indistinctè, nec de solâ expressè factâ remissione loquantur, DEINDE propter utilitatem communem introductum sit hoc juramentum, cui pactis privato-

F rum

rum derogari non potest, l. 38. ff. de pact. l. 29. C. eod. Et **QUA**
PER hanc distinctionem fraus legi fit, ideo juris veritati ma-
gis consentaneum videtur nec expressè nec tacitè remitti
posse per l. 2. §. 2. C. de iurejur. propt. calumn. Nobiliss. Dn. Arum.
decis. 11. n. 49. lib. 2. non tamen negandum, propter anceps per-
juri periculum huic juri per consuetudines & statuta déro-
gari posse, prout sentit Ampliss. Dn. Arum. dicta decis. 11. n. 52. Præ-
statutur verò in omnibus causis, quibus probationis necessitas
incumbit, l. 1. l. 2. C. de iurejur. non tamen in rebus feudilibus
2. feud. 33. §. 1. Et quidem quod dominus ad jurandum cogi
nequeat, propter reverentiam non dubitatur, DE VASALLO
AUTEM QUÆRITUR? Et quamvis non desint, qui
vasallum ad præstandum juramentum cogi posse, affirmant
contra expressum text. d. c. un. §. 1. 2. f. 33. Verum tamen cum
præter allegatum textum à quo recedere fas non est, jura-
mentum fidelitatis à Vasallo præstitum negativè insisten-
dum esse suadeat, ideo nobis religio erit de Vasallo nil nisi
bonum præsumere: qui enim jurat, se ad ultimum vitæ diem
futurum fidelem domino suo integrè & perfectè fidelitate,
is sanè idem quod antè juravit, juramento reduplicare non
reneretur, c. un. in pr. 2. feud. tit. 7. in verb. integram & perfectam in se
continet fidelitatem. Junct. verb. recuperatam omni tempore retinere:
idque vel ideo quod dominus eodem modo teneatur esse fi-
delis, quo Vasallus domino c. un. 2. feud. 26. & 47. Rosb. in prax.
2. 50. n. 8. An vero IN CRIMINALIBUS EXIGATUR HOC
JURAMENTUM? Martinus, eumque secutus Sichardus ad
l. 1. C. de iurej. calumn. negant tum quod accusator per subscri-
ptionem in crimen sese obliget ad similitudinem pœnæ, si
non probaverit objectum crimen l. fin. C. de accus. reo verò
accusato liceat sanguinem suum qualiter qualiter redimere,
l. 1. ff. de bon. eorum Rittersh. in differ. jur. Civ. & canon. lib. 5. c. 18. &
Sich. ad l. 1. C. de iurejur. propt. calumn. dand. n. 6. & 7. Verum Azo-
etiam in criminalibus præstari debere affirmat, quia conse-
quentia nulla est, quod, cui transigere licitum est, etiam idem
calumniari possit, in summ. Cod. ad tit. de iurej. propt. calum. n. 10.
nec altera ratio valida est, quod qui ex subscriptione ad si-
militudinem pœnæ obligatur, is etiam de calumniâ jurare
non

nō debeat quin potius de calumniā jurare cogitur, nē in re
maximi momenti faciliē quis profiliat ad accusationē tā pro-
pter dictā talionis pœnam, l. 7. ff. de accus. l. fin. C. eod. quā ut à
remeritate agendi abstineatur vel accusandi jurisjurandī
religione §. 1. Inst. de pœn. rem. lit. sic itaq; verē dicimus in omni-
bus causis, adeo quē etiā criminalibus juramētum calumniæ
præstari oportere l. 1. C. eod. tit. Pœna autem recusantis subire
hoc juramentum est in actore, ut causā cadat, nec penitus ei
ad litem pervenire liceat, in reo recusante jurare pœna est,
ut pro confesso habeatur, & liceat judici sententiā, quemad-
modum rei qualitas ipsi suggesserit proferre l. 2. §. 6. C. de iure
jur. propt. calum. Azo in sum. C. d. tit. (C) actore & reo in allo-
diis, in feudis verò neque à Domino, neque à Vasallo præ-
stari debet ut supra lit. (B) dictum est. (D) generaliter quidem
exceptiones sunt defensiones quæ opponuntur actioni cu-
juscunq; rei ad excludendum id, quod in intentionē conde-
mnationemve deductum est, l. 2. ff. de except. excluditur au-
tem id quod deductum est VEL IN TOTUM, ut per per-
emptorias vel pro parte, puta per dilatorias l. 3. l. 22. ff. de ex-
cept. §. 9. Inst. eod. sed missis dilatoriis, utpote quæ hujus loci nō
sunt, peremptorias dicimus exceptiones, quæ semper agentib;
obstant & semper rem de quā agitur, perimunt. §. 9. Inst. de ex-
cept. live ut ait Jctus, quæ semper locum habent, nec evitari
possunt, inde quē etiam perpetuæ dictæ sunt, in l. 3. ff. de except.
(E) sunt enim exceptiones quædam reo, quædam actori
competentes, ex quibus specialiter reo competentes, excep-
tiones: actori vero competentes, replicationes vocantur l.
10. C. de except. & sic deinceps prout ex tit. de replic. Instur. apparet.
(F) est autem dilatio certi termini ad judiciales actus perfici-
endos prorogatio & assignatio, sunt autem multæ dilatio-
nes, quæ in judiciis interveniunt: Probatoria verò propriè
huc pertinet, quæ post litem contestatam ad producendum
testes vel instrumenta datur l. 1. C. de dilat. Dant autem ejus-
modi dilaciones iudices pro tribunali. 4. C. de dilat. & Sich. ad
l. 1. n. 1. C. hoc tit. non tamen pluries quā semel. l. 1. C. de dilati-
loratione ff. de feriis: nisi cum causa cognitā necessarium putet
iudex, ut adhuc semel dentur dd. l. atque hoc in pecuniariis
causis ita obrinet, ut non plus quā semel dētur, in crimina-

libus verò causis dantur plures dilationes probatoriæ, puta
accusatori duæ, reo verò tres. *l. fin. ff. de feriis.* est etiam, secun-
dum longinquitatem loci tempus dilationis abbreviandum
vel dilatandum, ut si ex eâ provincia, ubi lis agitur, vel perso-
na vel instrumenta poscantur non amplius quam tres men-
ses indulgeantur, si verò ex continentibus provinciis, sex
mens. *in transivatinâ* dilationis novem menses computari
oportet. *l. 1. C. de dilat.* QUÆRITUR AUTEM, AN DILA-
TIONUM TEMPUS SIT UTILE, AN CONTINUUM? &
continuum esse apparet: quia si dilationes in feriarum tem-
pus incidant, temporibus dilationum connumerantur *ex l. 3. C. de dilat.* finis enim feriarum est, ut ab omnibus actibus ju-
dicialibus abstinenceatur. Feriæ siquidem sunt certi temporis
induciæ dantes vacationem à forensibus negociis *l. pen. ff. de feriis.* & licet multifariam ob honorem Dei, Imperatoris,
Civitatum, vel necessitates hominum distinguantur, effe-
ctum tamen ferè eundem habent, siquidem omnes vacatio-
nem à forensibus negociis dant, exceptis quibusdam, quæ
in criminalibus tantum vacationem dant, quales sunt qua-
dragesimales *l. quadraginta C. de feriis.* QUÆNAM IN CAMERA
IMPERIALI sint feriæ extat *p. 2. Ord. tit. 33. & apud Ruding. Obs. 38. cent. 2. Denais. in jure cam. tit. 140.* Illud tamen observan-
dum, iudices eamerciales relationibus vacare, sententiasque
ad supplicationem processus decernere posse omnibus die-
bus feriatis, excepto solo die Dominico, aliisque festis diebus
sanctioribus, *Denais. d. tit. 140. §. 6. part. 2. O. tit. 33.* Id autem
operantur dilationes, ut sive pars, sive integra dilatio data
fuerit, iudicis officium eousque conquiescat, donec petiti
temporis defluerint curricula *l. 3. C. de dilat. & ibi Sichard.*
Dantur dilationes eo fine, ut ad probationem faciendam
sefe instruere possint litigantes, *l. 1. C. de dilat. in pr. & fin. (G)*
neque enim proponere sufficit, nisi etiam probatum fuerit
id quod propositum est, siquidem auctore nihil probante reus
absolvi debet *l. 4. C. de edend.* Præparatio verò probationum
more iudiciorum & jure Canonico quoque; ubi vis ferè talis re-
cepta est, ut positiones offerantur, & is adversus quem pro-
batio fieri debet, respondere eis necesse habeat, quâ respon-
sione

sudd

hione inducitur, confessio ejus quod responsum est *Clem. sepè de V. S. Rosb. in proc. civ. tit. 44. n. 4.* ad quas si responsum fuerit, confessio relevat ab onere probandi, si verò nihil responsum est, vel negativè tunc contrarium adhac probari oportet. *d. Clem. sepè de V. S.* cujusmodi formulas usitatas tam in inferioribus judiciis, videte licet apud *Rosb. in pmx. civ. tit. 54. n. 14.* quàm in summo Imperii tribunali, apud *Schwan. lib. 1. proc. cam. c. 42. n. 05. 56. §. cap. 7. n. 22.* Est verò probatio rei dubiæ per idonea argumenta ad fidem faciendam dictis, quod vera sint, demonstratio. *l. 2. C. de prob.* generaliter verò probatio incumbit ei qui agit *l. 21. ff. de prob.* hoc ita tamen, si affirmativè intendat, secus verò si negativè, ut in *l. 11. ff. de prob.* tunc enim verum est, quod dicitur, ei incumbere probationem, qui dicit, non qui negat *l. 2. ff. de prob.* nec refert, sive actor sit, qui affirmat, sive reus, excipiendo enim reus partibus actoris fungitur, *l. 19. ff. de prob.* Est autem probatio alia PERFECTA, alia IMPERFECTA, perfecta est quæ perfectè probat, nec alio adminiculo indiget, sitque vel testibus vel instrumentis *per rubr. & nigr. ff. & C. de testib. & si de instrum.* sunt autem testes personæ, quæ ad fidem rei controversæ adhibentur, *Ampli. ff. D. Fomann. in prælect. ad rubr. exer. de testib. q. 3. l. 11. l. 16. C. de test.* Testium quidam sunt domestici, quidam extranei: domestici, quos scilicet accusator de domo produxerit, non sunt audiendi *l. 24. ff. de testib. Oldend. in misc. de testib.* in iis tamen quæ domi *l. 16. ff. de prob.* & in navi geruntur, testes domestici admittuntur propter probationis angustiam, & ne veritas lateat, *l. 3. C. de naufrag. Oldend. in miscell. de testib.* plura de domesticis videnda apud *Sicbard. ad l. 2. C. de test. n. 3. & seqq.* Extranei possunt testes adhiberi omnes, quibus non interdicitur testimonium, nec ullâ lege à dicendo testimonio excusantur *l. 1. ff. de testib.* prohibentur autem quidam propter reverentiam personarum, quidam propter lubricum consilii, alij propter notam & infamiam vitæ suæ *l. 3. §. 5. ff. de testib.* excusantur autem ii, qui quidem testimonium dicere non prohibentur, inviti tamen etiam non possunt cogi testes esse, de quibus in *l. 4. §. 8. ff. de testib. & l. 19. eod.* Practica autem probandi per testes ita se habet, ut citatis partibus ad

videndum & audiendum produci & jurare testes (l. 19. & autb. seq. C. de testib. Nov. 90. c. 9. c. 2. & ibi Amplif. Dn. Pras. q. 1. extr. de testib. contumaciter tamen absente altera parte, contra quam producuntur, valet productio per Nov. 90. c. 9. vers. si verò voluerit in verb. non ex una parte, c. 2. & ibi Cujac. & Ampl. Dn. Pras. q. 1. Ex iustâ tamen causâ absens pro contumace non habendus per jam allegata jura & Dd. & Oldend. in miscell. de testib.) testes iidem vocati l. 3. §. 6. D. de test. vel presentes non rogati, modò se non ingerant, l. 11. ff. de testib. Ruding. cent. 5. Obs. 82. Sich. ad autb. rogati n. 2. C. de testi. Juramentum de veritate absque affectione, die Wahrheit zu sagen vnd keinem Heil zu lieb oder zu leid ichewas auszu sagen. Rosb. de formul. juramenti test. in proc. civ. tit. 57. n. 19. & 20. dicendâ prestare cogantur. l. 9. C. de test. & ibi Azo n. 2. Sich. n. 1. c. 51. & ibi Cujac. in recitat. de test. testi enim injurato non creditur: nisi juramentum fuerit à partibus temissum c. 39. & ibi Cujac. in recitat. extr. de testib. Ruding. cent. 5. obs. 82. n. 4. Gail. 1. obs. rot. n. 15. quo factò testes ad interrogatoria partis adverfæ, & deinde ad omnes articulos, quos appellant probatorios Rosb. in proc. tit. 52. vel secundùm formam directorii ad unum vel alterum respondere tenentur, prout eleganter formam & modum examinandi testes præscribit Ayer. in process. Bellials, & c. explicita examinatione Attestationes publicantur, ut probationes defensionisque suas hinc inde deducere possint partes Rosb. in pr. tit. 60. part. 3. ord. tit. 17. Denais. in jur. cam. tit. 313. §. 1. cùm verò post publicationem, attestacionum contenta didicita obstaculo sint, quo minus quis ulterius producere testes possit, autb. At qui C. de prob. Nov. 90. c. 4. Quæritur an SOLA ATTESTATIONUM PUBLICATIO IMPEDIAT ULTERIOREM TESTIUM PRODUCTIONEM, quod negatur, quia non sola publicatio, sed & attestacionum cognitio impedit per d. Autb. At qui & Nov. 90. c. 4. Amplif. Dn. Pras. ad c. 6. q. 1. extr. de probat. Sich. ad autb. At qui n. 8. C. de probat. Lanfranc. Balb. Decis. 383. Instrumentorum probatio, propriè sit scripturis, quæ sunt ad alicujus rei probationem l. contrahitur 4. ff. de pign. ibi sunt scripturae, ut quod actum est, per eas probari facilius possit: nam generali instrumentorum

sum appellatione omne id continetur, quo causa instrui potest, siue sint personæ vel testes, siue scripturæ *l. 1. ff. de fide instrum.* sed quia de testibus supra delibavimus, idè de scripturis tantum ut videamus restat: sunt autem Instrumenta publica, vel privata; Publica, quæ per manum Notarii conficiuntur, quibus vel maximè fides habetur, quod Notarii initio officii sui jurant se fideliter hoc officium scribendi gesturos, nihilque præterquam quod viderint vel audierint, scripturos. *c. illud & ibi, Cujac. in recitat. extr. de probat. ubi ait: sed omnium maximè facit ad nuptiarum faciendam fidem publicum illud instrumentum, quod tabellio confecit, qui officium suum fideliter adimplevit, & c. Frider. lib. 2. de proc. extrab. c. 69. n. 5.* his autem æquiparantur & illæ scripturæ, quæ trium vel amplius, probatæ atque integræ opinionis, vel idoneorum, & fide dignorum testium subscriptionem habent *l. scripturas n. & ibi Sich. n. 20. & 21. C. qui potiores. in pign. Frider. lib. 2. de process. extrab. c. 69. n. 27.* solennitates à notariis in faciendis instrumentis observandæ videre licet apud *Schwamm. in differ. Jur. Civ. & cam. differ. 4. num. 8. & seqq. Cnaust. in arte Notar. fol. mibi 30. quasi. In quibus consistat publicatio Instrumentorum & seqq. Wesemb. p. amur. ff. de fid. instr. n. 5.* Publica etiam maximè intelliguntur esse publico aliquo sigillo signata *c. post cessionem de prob. perindeque probant atque scripturæ à notario confectæ: sed & acta judicialia res gestas probant. l. fin. C. de re jud. De instrumentis verò quæritur: AN ORIGINALIA SIVE AUTHENTICA PRODUCI DEBEANT AD PROBANDUM, an sufficiant exempla scripturæ? & originalia requiri, ait *l. 2. ff. de fid. instrum.* exempla enim nullam fidem merentur, *c. 1. extr. de fid. instrum.* nisi exemplum autoritate iudicis descriptum sit, & per publicam personam *c. fin. extr. de fid. instrum. Cujac. in recit. ad cap. 1. & ult. extr. de fid. instrum. Frider. lib. 2. de proc. extrab. c. 48. n. 14. 15. & seqq.* Privata scriptura, siue instrumentum est, quod à privato confectum, nec authentici sigilli, nec testium adminiculum habet, nihilque adèd probat, si negetur scriptura, *Sich. n. 12. C. de fid. instrum. in rubr. sin. recognoscatur, tunc si personalis actio exerceatur, suum robur quasi publicè conscripta sit, habere*
des*

debet, ut tamen contrahentium subscriptiones habeat. Si
verò jus pignoris vel hypothecæ ex talibus scripturis vindicare
quis sibi contenderit, tunc instrumentum publicum prolatum,
quamvis tempore posterius sit, in pignore vel hypotheca præferri
debet. *l. scripturas n. C. qui pot. in pignor. & Sicb. ad d. l. scripturas n. 9.* ex quâ lege simul notandum. Scrip-
turam manu notarii absque solemnibus requisitis factam,
non obtinere autoritatem instrumenti publici, in verbis
manu contrahentium vel Notarii, vel alterius cujuslibet
scripta fuerit, & c. *l. n. C. qui pot. in pign. & ibi Sicb. n. 16.* IM-
PERFECTA probatio est, quæ imperfectè concludit, & judi-
ci non tantam fidem facit, cui soli stare debeat, cujus generis
est testimonium unius, *l. Jurisjur. C. de testib. junct. l. 3. C. de
reb. cred. pro complemento autem ejusmodi semiplenæ proba-
tionis peculiariter juramentum, quod suppletorium vocant,
& semiplenè probanti deferri potest. c. 3. in verb. & super-
stitis clerici juramentum constiterit ex r. de procur. Sicb.
ad l. 3. n. 12. C. de reb. cred. & jurej. ubi plures species, & in quibus
causis locum habeant semiplenæ probationes ex gloss. refert. (H)*
est autem conclusio causæ omnium juris & facti allegatio-
num renunciatio, totiusque causæ ad definiendum submis-
sio c. pastoralis 5. ex r. de caus. poss. & propr. in verb. antequam
renunciatum sit aut conclusum, & ibi Cujac. in recit. c. quoniam
& ibi Ampliss. Dn. Fomann. in prælect. quest. 13. ubi ait conclusio-
nis & renunciationis concursus esse, & unam ex altero
resultare, indeque etiam à Gail. lib. 1. obs. 107. n. 3. & Dd. pro
Synonymis ferè habentur. Sed si una pars allegationibus
suis renunciaverit alia verò non, & adhuc dicenda quædam
se habere contendat tunc Judex intra 30. dies, quo cessante,
intra alium mensem, eoq; iterum fugiente, iterum intra alium
mensem allegationes suas proferre jubeatur qui si usque ad
prædictos tres menses non proposuerit suas allegationes,
quas prætendebat, tunc judex non amplius expectare sed
sententiam ferre debet. *Auth. jubemus c. de judic. Nov. 115. c. 2.*
De conclusionibus IN CAMERA faciendis paulò aliter se
res habet, nam ad conclusionem rei verbalem actor confe-
ctum; ad scriptam conclusionem vel proximo termino viva
voce

voce concludere debet, p. 3. *Ord. t. 23. in pr.* Reus a ctore verbaliter concludente ejusdem juris sit, vel statim vel proxima audientia praefixa §. gleicher Gestalt & seq. d. tit. 23. *Denais, in jur. Cam. tit. 90.* Ex quibus intelligere licet, conclusionem in in camera esse scriptam vel non scriptam, scriptam conclusionem actor decimo termino producere debet, p. 3. *Ord. tit. 21.* Reus vero in undecimo in scriptus vel statim post actoris conclusionem verbaliter concludere, p. 3. *Ord. t. 22. & seq. vid. Denais, t. 90. & 91.* Si quid autem post conclusionem incidisse novi probabitur juramento, ejus rescissio in scriptis peti & a iudicibus quod æquum erit, statui potest, p. 3. *Ord. t. 23. §. 50.* aber. *Denais, in jur. camer. tit. 94.* FORMULA autem conclusionis, fere in his verbis consistit, vnd stelle solches all: & vnd jedes zu richteerlicher Erkännuß, etc. item so fern vom Wiedertheil ferner niches gefege wird beschlisse ich zum Brithell / sonstem aber fernere rechtliche Noiturff vorbehaltende. *Rosb. in proc. tit. 70. n. 17.* (I) Ante omnia enim iudices rei qualitatem plenam inquisitione discutere oportet, l. 9. & ibi *Sich. n. 2. C. de judic. & judicantem cuncta rimari oportet, & ordinem rerum plenam inquisitione discutere, respondendi & objiciendi præbita patientia, adeo ut frequenter interrogare debeat, numquid forte aliquid prætermisum sit, quod annecti conveniat, Can. Judicantem 11. 30. q. 5. l. 3. ibi: causis cognitis. C. de sent. ex brev. l. 9. C. de judic. Utque cautius agatur, in camera semper acta majoris momenti a duobus Assessioribus perlegi & ponderari, deque iis relatio fieri debet, p. 1. *Ord. tit. 13. §.* Vnd damit omniaque ita ponderari debent, ut ex iis justa sententia maturam & prævia deliberatione procedat, prout ex dicto §. Vnd damit / apparet: In relationibus autem procuratorum potestas: utrum rectè processus & ordo judiciarius observatus fuerit, examinari debet: articuli, responsiones, exceptiones pertinentes, probationes, quæque alia merita cause concernunt atque ab iis pendent proferantur & necessaria duntaxat ex actis excerpantur, *Denais, in jur. Cam. tit. 239 & 260. cum. seqq. Schwannm. lib. prim. proc. Cam. cap. 76.* Integras relationes etiam, præterquam a Schwannmanno allegatos authores, videre licet apud *Ruland, in thesaur. juris execut. ubi decem classes**

relationum & Votorum Cameralium refert: iidemque modireferendi etiam in benè constitutis curiis & iudiciis minoribus quibusdam locum habent, (K) quæ est controversiæ inter partes litigantes per iudicem declaratio & definitio, reum, absolvendo vel condemnando facta. l. 19. §. 1. ff. de recepti. Eaqu duplex est INTERLOCUTORIA VEL DEFINITIVA: Interlocutoria est, quæ non super principali negotio, sed emergenti, vel incidente inter principium & finem causæ interlocuendo fertur. clem. un. in verb. definitiva, de sequestr. & poss. fruct. l. 3. C. de sent. & interloc. omn. iudic. Sich. ad rubr. eod. Interlocutoria autem simplex est vel mixta, simplex quæ in finibus interlocutoriarum consistens nullum præjudicium in principali adfert Gail. 1. Obs. 129. vocaturque Beyurtheil die ntr Krafft einer endurtheil hat p. 3. O. tit. 31. §. Und so fern etc. p. 2. O. tit. 28. §. fin. Mixta, quæ ulterius progrediens, principali negotio per consequentiam præjudicium adfert, appellaturque Beyurtheil die Krafft einer Endurtheil haben. p. 2. Ord. tit. 29. §. vnd so von bey Urtheil etc. p. 3. O. t. 31. §. Wo aber von etc. sententia DEFINITIVA est, quæ finem imponit toti causæ, vel principali in iudicium deductæ Sich. ad rubr. C. de sent. & interl. Treutl. vol. 2. disp. 23. thes. 1. lit. f. l. 1. §. 1. 28. ff. de re iudic. sententiam autem proferre potest iudex competens l. 1. & 2. C. de sent. ex brevic. l. 1. §. 1. ff. de re iud. l. 1. ff. de iud. l. 1. & tot. tit. C. si à non compet. iudic. pro tribunali sedens l. cum sententiam 6. Codic. de sentent. & interl. ipsemet iudex non per aliû, alioquin nulla erit sententia, l. 1. C. de sent. ex brevic. hodierno tamen iudiciorum stylo plerumque per Actuarium, præsentem tamen iudicem, ex breviculo recitari solent, Rosb. in proc. tit. 71. n. 16. sine scripturâ sententia lata, nec nomen quidem sententiæ meretur, l. 3. C. de sent. ex brevic. sententia autem profertur contra eum, cum quo lis contestata est & iudicium agitarum, sive principalis sit sive procurator l. 1. C. de sent. & interloc. & ibi Sichard. n. 5. l. 31. ff. de procur. quod tamen in CAMERA non obtinet, sed ibi sententia in personam domini concipitur, sive litem contestatus ipse & persecutus sit, sive per procuratorem, Gail. lib. 7. Obs. 3. in pr. non contra tertium, cui res inter alios acta præjudicare non debet, l. sapè constitutum, 63. in pr. ff. de re iud. l. 1. ff. de exec.

*exec. rei judic. nec in absentem, nisi contumax existat, l. ea que
 & tot. tit. C. quom. & quand. jud. l. de unoquoq. ff. de re judic. nec in
 pupillum indefensum. l. 6. C. quom. & quand. jud. l. contra pupil-
 lum. § 4. ff. de re judic. nec in furiosum l. 9. ff. eod. sententia autem
 formari debet ex libello, ita, ne quid plus contineatur,
 quam petum sit, l. 18. ff. com. divid. Ruding cent. 5. Obs. 42. n. 3.
 præmissa causa, nomine judicis & litigantium, expressis item
 quibusdam substantialibus processibus, puta libello, litis con-
 testatione, juramento calumniæ, testiū productione aliarumq;
 probationum & conclusionem, Rosb. in proc. tit. 71. FORMULAM
 vid. ap. Rosb. dist. tit. n. 24. 25. & c. & INTERLOCUTORIARUM FOR-
 MULAS sapud Schwannm. in integro prothocoll. & DEFINITIVARUM
 formularum usitatas in camerâ videre licet apud Ruland. in classib;
 relationum & votor. cameral.*

THESES. XIII.

*Debito itaq; modo sententia lata (A) si-
 quidem in rem transferit judicatam, (B)
 executioni mandetur (C) secus, si aliis re-
 mediis, quibus rei judicata authoritas
 impeditur; (D) victus & condemnatus sibi
 providerit.*

(A) De modo sententiæ ferendæ, ut causâ plenè co-
 gnitâ de rebus in judicium deductis pronuncietur, idq; fiat
 in ser. ptis, per judicem, loco consueto, & citatis ad hoc li-
 tigatoribus, in præcedentibus artigitimus (B) quæ finem
 controversiarum pronunciatione judicis accipit l. 1. ff. de re
 judic. Utiq; si legitimo modo processerit & tunc ad senten-
 tiam pervenerit iudex, sæpissimè enim sententia nulliter pro-
 lata, nulla esse dic. cui l. prolatam. 4. C. de sent. & inter l. 4. §. 6. ff.
 de re judic. Differt autem sententia à re judicatâ, quod à sen-
 tentia appellari potest l. 1. & tot. tit. ff. & Cod. de appell. à re judi-
 catâ

estā non l. 23. §. 1. ff. de cond. indeb. siquidem quod appellatione
suspensum non est, in rem transit iudicatam. *cum inter 13.
extr. de sent. & re jud. & ibi eleganter Cujac. in recit. (C)* est autem
executio rei iudicatæ persecutio ac perfectio, l. ult. §. pen.
C. de exec. rei iudic. Exequi autem potest is, qui jurisdictionem
habet, quales sunt Magistratus ordinarii l. à Divo Pio, 15. in pr. ff.
de re iudic. l. 1. 2. 3. ff. de iurid. l. si ut proponis, 6. C. de exec. rei iudic.
aded ut etiam sententiam non à se, sed à dato iudice, notio-
nem tantum, non etiam jurisdictionem habente, latam, ex-
equi teneatur, d. l. à Divo, 15. in pr. arque aded rei iudicatæ vi-
gorem ad effectum deducere l. 8. Cod. de Exec. rei iud. Quid si-
tes in quā executio faciendā, in alterius territorio seu iuri-
sdictione sita sit, QUOMODO AD EXECUTIONEM PERVENIRE
POTEST? R. Iudex ejus loci sive territorii, requiri debet à ju-
dice, qui sententiam tulit, & requisitus exequi tenetur in bo-
nis suæ jurisdictioni subiectis d. l. à Divo 15. §. 1. l. 1. ff. de O. Conf.
& iudex territorii meritò suum auxilium impartire tenetur,
quia jurisdictio una per aliam adjuvanda est. l. 1. & c. 14. extr.
de off. iud. Ordin. Frider. lib. 2. de proc. extrah. cap. 65. n. 17. Ruland. in
Integr. tract. de in vocatione brachii secularis per tot. In Camera
executoriales decernuntur adversus partem victam, ut sub
pœnā certā victori partim, partim sisco interendā, contentis
sententiæ latæ intra certum tempus satisfaciatur, & in termino
de partitione factā doceat. p. 3. O. tit. 48. in pr. id nisi faciat, pe-
nenti executoriales arctiores sub pœnā banni cum eventuali
citatione ad videndum & audiendum se proferri vel causā
allegandum, cur id fieri non sit æquum, contra victum, com-
municentur, p. 3. Ord. tit. 48. in pr. vers. vnd wo er etc. Denais. in
jure Cam. tit. 286. Si ergo arctioribus paritum non sit, nec ju-
sta causā prolata, quamprimum ad pœnarum, banni que de-
clarationem cum damnis & expensis declarentur, d. tit. 48.
§. vnde aber etc. quā declarationem deinde sequitur immis-
sio in possessionem bonorum, aded ut omnes ij, quorum ju-
risdictioni subiectus fuerat bannicus, teneantur victorem
immittere in bona, nullo modo impedire, sed eum in posses-
sione defendere & protegere. d. p. 3. O. tit. 48. §. Vnd so also der
etc. & in seqq. plura vid. (D) quæ omnia in secundā instan-
tia
pro:

proponere oportet, jam verò ad nostri instituti rationem principaliter non pertinent, per ea a. suspenditur rei iudicaturæ autoritas, & plures sunt termini, quibus causæ suspendi solent, nimirum Appellatio, provocatio &c. *Bender. de re. vi. in proem. § p. 3. Ord. tit. von Revision und Beschränkung der Recen und gesprochenen Urtheiln. 13.*

THES. XIV.

Finis respectu status publici est pax & tranquillitas (A) respectu iudicis iustitia, per quam causâ secundum juris & aequi rationem à iudice disceptatâ tribuatur cuiq; quod suum est (B) victori quidem, ut re adjudicatâ frui ei liceat sine controversiâ, (C) victo autem, ut à re alienâ absteineat (D.)

(A) Quæ conservatur inter cives Judiciorum vigore, quia executio sive conservatio pacis publicæ consistit in executione sententiarum latarum, da die Execution des Landfriedens auff der gemein Execution des Cammergerichts / Vollziehung gesprochenen Urtheil betreffend / beruhet / etc. p. 3. Ord. tit. 49. alias si violenta remedia locum haberent, inter se trucidarent cives, seipos invicem spoliarent, omniaque sub quocunque prætextu ad se raperent, indeque multa mala orirentur, ar. l. 6. C. ad l. Jul. de vi publ. & priv. quibus multis ante temporibus edocti Imperatores interdixerunt, ne quis sibi ipsi jus dicere privatim tentet, l. 13. ff. quod met. caus. l. 7. C. und. vi l. fin. & pen. ff. Ad l. Jul. de vi priv. indeque severissimas amissionis & infamiae pœnas statuerunt Imp. & J. C. contra eos, qui sibi ipsis contra juris ordinem jus dicere co-

nantur ad LL. indeque etiam saluberrimæ constitutiones,
de pace publicâ tenenda prodierunt. *R. A. de Anno 1495. sub
tit. der Kœniglich Landfried S.* Als daß von Zeit dieser Ver-
fündung: subditâ pœnâ in S. die Poen der Friedbrecher. *cod.
recess. (B)* propter hæc enim ad iudicium venit *l. i. ff. de in-
jus voc. S. i. inst. de Act.* in eoque potissimum iudicis officium
constitit, ut secundum leges constitutiones & consuetudines
sententiam ferat, *S. i. Inst. de off. jud.* Idemque innuit iura-
mentum iudicis, quod ab eodem præstandum *l. rem non no-
vam 14. C. de judic. & propterea iudicibus secus facientibus
pœnæ constitutæ passim videntur arg. tit. quod quisq. jur. S.
l. 15. ff. de iudic.* adeo ut quamvis per imprudentiam malè ju-
dicaverit, litem suam faciat *l. fin. ff. de extrord. cogn. S. si iudex.
S. i. Inst. de Obl. qua quasi ex del. nasc. l. 2. S. ibi Azo num. 1. S.
seqq. C. de pœn. judic. qui mal. judic. S. Pacius in Isagog. ad tit. de
var. & extrord.* neque debet Iudex prætextu dignitatis ali-
cujus litigatoris, prætextu lucri vel gratiæ, vel odii in alte-
ram partem inclinare, sed utrique præstare, quod justum est,
& jus suum unicuique tribuere *Nov. 8. tit. 3. S. Nov. 8. tit. 2. c. 8.
in pr. Dyn. ad c. 12. de R. I. in 6. (C)* perpetuo, quamvis iudex
mortuus sit *l. gesta C. de re judic.* finem enim controversiæ
pronunciatione iudicis accepit *l. i. ff. de re judic. & per rei ju-
dicatæ exceptionem se defendere potest, quoties inter eas-
dem personas de eadem re agatur. l. 3. l. 7. S. 4. l. 12. ff. de except.
rei judic.* res tamen inter alios iudicatæ, tertio præjudicium
non faciunt *l. i. ff. de except. rei judic. l. 63. in pr. ff. de re judic. (D)*
& victor adversus eum iudicatæ rei exceptione se defendere
potest, si non novâ viâ propter aliam rem ad iudicium venire
velit *d. l. 3. l. 7. S. 4. l. 12. ff. de except.*

THES. XV.

*Effectus, quem iudicia finita post se re-
linquunt, est quod victori satisfacit per exe-
cutionem (A) ad quietè habendum id, quod*

in iudicium deductum erat, (B) idq̄ defendere potest per rei iudicatæ exceptionem. (C)

(A) Ad quam pervenitur iudicati actione l. 6. §. 3. ff. de re iud. l. 2. l. 4. §. ait prator; ff. eod. Oldend. in class. 1. act. 12. sicut enim sine iudicio nemo condemnari, ita, quæ iustè definita sunt nulla excusatione differri debent, can. sicut. 2. q. 1. & cum parum esset sententiam ferti, nisi & lata mandaretur executioni Azo in summ. C. de exec. rei iudic. in pr. idè postquam sententia transit in rei iudicatæ autoritatem, propter executionem iudicati actio competit victori, l. 6. §. 3. ff. de re iud. quæ deinde perpetua est & hæredibus competit d. l. 6. si enim sola litis contestatio actiones perpetuat, adèd ut etiam pœnales ex maleficiis descendentes, aliàs contra defuncti hæredes non competentes, per iudicium cœptum perpetuentur. §. 2. Inst. de perpet. & tempor. act. l. omnes. 139. de R. I. multò magis id per sententiã efficietur, ut executio adversus hæredes competat Oldend. class. 1. act. 12. Tempus autem actionis legibus definitum, est quatuor mensium, intra quod adhuc expectare debet victor, an reus iudicatum solvere velit. l. 2. l. 3. C. de usu rei iud. id tamen tempus iudicantis arbitrio pro causæ qualitate & quantitate, personarũ obsequio, vel contumaciã artari vel prorogari potest. l. 2. ff. de re iudic. Azo. in sum. Cod. de exec. rei iud. n. 6. Oldend. class. 1. act. 12. Contraria autem executioni est novatio l. 4. §. 4. ff. de re iud. per eam enim receditur à re iudicatã ad aliam obligationem, & nova actio exinde competit. l. 2. C. de Exec. rei iudic. (B) ratione condemnati scilicet, inter eos enim jus facit res iudicata, non inter alios, per rubr. & nigr. C. inter alios acta vel iudicata aliis non noc. l. 1. 2. & 3. C. quibus res iudic. non noc. & ibi Azo (C) quæ est peremptoria contra condemnatum ejusve hæredes & litis ingressum impedit, ne actum agatur. cap. 1. de lit. cont. in 6. eaque uti potest is qui vicit, modò in eandem rem actionem intendere velit, idem qui ante condemnatus erat, l. 7. §. 4. ff. de except. rei iudic. At si alia res, quæ prius in quæstione non erat, peratur, non obstat exceptio, l. 20. ff. de exec. rei iud. l. 2. C. de iudic. in verb. si de specie de quã agũ in iudicio priore tractatum non esse alle. Gas. &c.

THES.

THES. XVI.

Contraria sunt, quibus vel sententia impugnatur ratione nullitatis, (A) iniquitatis, (B) et atis lesa, (C) vel quibus iudicium impeditur, veluti transactione (D) solutione, & aliis modis dissolvendarum obligationum (E) & deniq; contemptus iudiciorum per res vi extortas.

(A) Quæ committitur omissione formæ & legitimi processus, l. 4. l. 6. C. de sent. & interloc. & ibi Sich. sive in totâ causâ, sive in aliqua iudiciorum parte, (veluti omissione litis contestationis) nulliter fuerit processum, contestatione enim omisâ omnia sequentia nulla sunt arg. l. 1. C. de lit. cont. c. un. & ibi Cujac extr. d. lit. cont. tot. tit. extr. ut lite non contestata ad test. recept. non proc. Vel si iuramentum calumniæ fuerit omissum l. 2. in pr. ibi: non aliter neq; actorem neq; fugientem in primordio litis exercere certamina. & §. 4. & 6. ibi: non liceat ei penitus ad litem pervenire C. de jurej. propt. calumn. Vel si testes injurati absque remissione partium examinati fuerint, l. 9. C. de test. & ibi Azon. 2. Sich. n. 1. c. 51. & ibi Cujac. in recit. extr. de test. Siquidem testi injurato non creditur, nisi iuramentum à partibus fuerit remissum c. 39. & ibi Cujac. in recit. extr. de test. Ruding. cent. 5. Obs. 82. num. 4. Vel si non observato solenni ordine sententia publicata sit: sic sententia non scripta sententiæ nomen non meretur, aded ut nec appellatio- ne contra eam opus sit, l. 2. & 3. C. de sent. ex brev. Vel si in loco secreto sententiam dixerit iudex. l. 6. C. de sent. & interloc. vel denique si in toto processu tam in initio, quàm sine, parte non contumace absente, quod in ejus præjudicium vertere possit, actum fuerit l. 1. ff. de exc. rei jud. l. de unoquoq; ff. de re jud. l. 4. & 7. C. quom & quan. jud. (B) quæ corrigitur per Appel- lationes, l. 1. ff. de Appell. quo referri possunt omnes modi, quibus

SENT

bus adversus res dolo malo vel imperitiâ malè judicatas
subvenitur, qui semper in secundâ instantia agitantur: quod
re medium in camerâ vocatur revisio, quamvis enim à sen-
tentiis cameræ appellari non possit, *p. 1. Ord. tit. 35. ibi: unvers-*
hindert einiger Restitution/Supplication/etc. § p. 3. O. tit. 51.
quia tamen interdum evenire solet, ut ii qui justitiæ sacerdo-
tes se profitentur, à vero scopo aberrēt, (labi namq; humanū
est) inter varias & diversas Dd. opiniones nonnunquam pro-
verâ falsam, arripiant sententiam: ne quisque de summo hoc
judicio jure conqueri posset, se per sententiam iniquè grava-
tum, injuriave aliqua affectum, nullam verò sibi ad causâ
suz justitiâ demonstrandam, patere viam, idèò Princeps &
status Imperii saluberrimum revisionis remedium introdu-
xerunt, ad quod læsi, tanquam ad sacrâ anchoram confu-
gere possint, nec non etiam Judex & Assessores Cameræ me-
tu revisionis futuræ in causis audiendis decidendisq; ma-
jorem adhiberent diligentiam *p. 3. O. tit. 53. in pr. Bender. in*
proem. ad tract. de revis. n. 20. Modus a. petendæ revisionis vi-
dendus *d. p. 3. O. tit. 53. vers. der gestalt/das sie solches/ & Bender.*
in Integr. tract. de revis. (C) Sicut enim in contractibus læsi
minores restituuntur, *101. tit. ff. de min. vigin. & C. de in Integr.*
rest. min. multisq; seqq. ita in judiciis læsi: *l. adversus 3. l. cum &*
4. l. in rem, 5. C. si advers. rem judic. Si tamen sententia lata sit
in minore ætate, vel dolo adversarii & calliditate id factum
fuerit, ut majore eo facto sententia proferretur *l. 3. §. 1. ff. de*
min. vigin. l. 1. C. si adversus rem judic. Azo eod. tit. (D) amicabili
enim compositione anticipantur judicia & contentiones
judiciales. *Nov. 53. c. 3. §. 1. ibi: liberare se ab adversarii sui contem-*
platione amicabiliter. & l. 1. ff. de trans. quotiescunque enim litis
timor est, ad effugiendam judiciorum molestiam & sum-
ptuum, transigere licet. *l. 2. C. de transact. & impedit effe-*
ctum judicati, transactio, quotiescunque litis timor subesse
possit. *l. 11. ff. de transact. l. 23. §. 1. ff. de cond. indeb. (E)* nam si co-
gnoscit debitum reus, ad judicium non pervenitur, solutio-
ne enim ejus quod debemus, liberamur, *l. 23. l. 20. l. 49. & 101.*
tit. ff. de solut. l. 1. & 101. tit. ff. de Accepil. & l. 128. ff. de Nopat. & de

legat. tot. tit. Inst. quib. mod. tollitur oblig. (F) contemnere enim
videtur iudiciorum auctoritatem, qui temerè jus sibi dixit,
cum potius id quod deberi sibi putat, per iudicem reposcere
debeat, l. 7. in pr. ff. ad l. iud. de vi priv. hinc itaque vim intulisse
dicuntur, qui sine ullo iudicio rem vel pecuniam sibi debita-
tam temerè possident. l. 13. ff. quod met. caus. l. 7. & 8. ff. ad l. Jul.
de vi priv. Unde etiam in meritis incidunt pœnas, dum amittunt
jus crediti l. 12. §. 2. ff. quod met. caus. l. 7. ff. ad l. Jul. de
vi priv. vel si rem alienam invaserint, non solum rem ipsam,
sed etiam rei æstimationem, si rem suam, ab alio tamen de-
tentam, sine judiciali auctoritate invaserint, possessionem
vim passo restituere, & dominium amittere debent, l. 7. C. un-
de vi. & insuper in legis Juliæ de vi privatâ pœnam incidere
l. 12. §. 2. ff. quod met. caus. l. 1. fin. ff. ad l. Jul. de vi priv. l. 5. C. ad l. Jul.
de vi pub. vel priv. Sed cum sæpè in cautionibus & literis cen-
tualibus, & in obligationibus annuarum pensionum & redi-
uum talis clausula apponi soleat, daß der Stäubiger gut Fug
und Macht haben sol seines gefallens im Fall saumsetziger De-
zahlung zu procediren / vnd an den Pfanden oder vnterfesten
Gütern mit oder ohne Rechte sich bezahlen zu machen / quaritur:
AN ILLA VERBA mit oder ohne Rechte id importent, ut
CREDITOR PROPRIÀ AUTHORITATE ET IRREQUISITO JUDI-
CE HYPOTHECAS POSSIDERE, & cum eis secundum litera-
rum tenorem procedere possit? Sichardus facti specie pro-
positâ de Reurlingensibus & nobili quodam creditore, ex
tali pacto pagum quendam Reurlingensium invadente, con-
cludit, nobilem propter pactum præcedens propriâ autho-
ritate posse ingredi, nec dici vim commississe, quam vis urba-
nius esse putet, si nobilis iudicis auctoritate ingrediatur. per
l. 3. C. de pign. & hypoth. n. 8. verum tamen hiæce verbis, ohne
Recht / nihil aliud intellectum videtur, quàm quod implo-
rato nobili iudicis officio ad præceptum & executionem re-
ctâ properari potest. Frider. de process. extrah. lib. 2. c. 71. n. 6. in fin.
neque enim hoc verbum ohne Rechte ad facti violentiam ex-
tendendum, cum in processu summario verificari possit. Frid.
d. loc. siquidem regulariter in Judicialibus ab executione &
man-

mandato incipiendum non est, l. 1. C. de pignor. p. 2. Ord. tit. 23. in
pr. Gal. 1. Obf. 13. tali ergo pacto mit oder ohne Recht / vel or-
dinaria juris via per verba mit / vel extraordinaria, autori-
tate tamen iudicis, per verba ohne Recht / intelligi videtur.
per l. 1. C. de Exec. rei judic. junct. l. 3. C. de pign. cui consentire videtur,
der Keyserlich Landfried zu Augspurg de Anno 1548. §. Es sol
auch dem 2. in verb. sondern wer zu dem andern zusprechen ver-
meint / der sol solches thun an. Enden vnd Gerichten / etc. item
der Königl. Landfr. de anno 1495. §. Als das von Zeit dieser ver-
fündung: revocatis & cassatis omnibus privilegiis, consuetu-
dinibus, confederationibus & quæ contra pacem publicam
(sub qua comprehenditur, ne quis sibi ipsi privatim jus valeat
d. §. Es sol auch.) prætendi aut allegari queant, adeo ut ne-
mo contra illud faciens, se defendere ullo prædicto modo
valeat, §. Wir setzen auch hindan sub rubr. auffhebung aller Frey-
heit / so wieder diesen Landfrieden sind: Königl. Landfr. de anno
1499. §. in Kais. Landfr. de anno 1548. §. Wir setzen / sub rubr.
Auffhebung aller Freyheit / etc. Ergo unumquemque ad judi-
cia, (quæ teste Frider. in dedic. ad lib. 1. de proc. extrah. aylum sunt
& refugium oppressorum & officina justitiæ) merito remic-
timus: Deo Triuno, summi tribunalis præsidii justissimo,
agentes gratias immortales, eundemq; rogantes, ut di-
vinâ clementiâ sua nobis adesse velit à nunc
usque in secula.

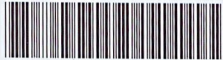
F I N I S.

ULB Halle

3

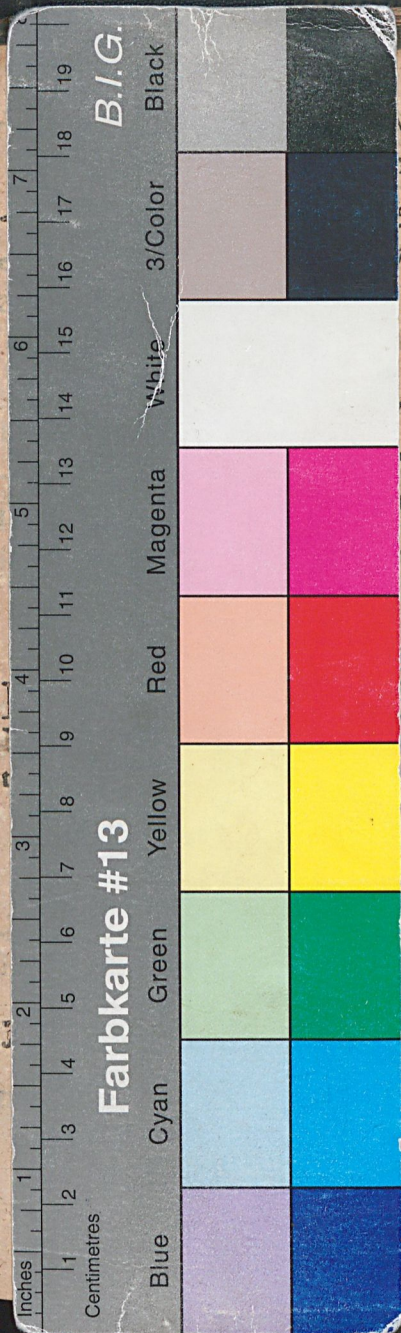
005 132 665

V017

B.I.G.

Farbkarte #13

ANTE.

1624, 3 13

niffu

Amplissimi
na Jansen

EM

CIVI-
MQUE
DEN-

ssimi Viri.

HI FO-
ma Salana An-
s Dicasterii pro-
Ordinarii dignif-
sui perpetuo
randi.

s consequendis

tempore 8
1768

busanus Francus.

H MANNI.

25

25